

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра китайської мови і філології

Кваліфікаційна робота магістра з філології

на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ У
КИТАЙСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ**

Студентки групи Мпкит 52-18
факультету сходознавства
денної форми навчання
Освітньо-професійної програми
Галузевий переклад: китайська мова,
англійська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша - китайська
Гладченко Ірини Володимирівни

Науковий керівник:
канд. філос. наук, доц. Беля В.В.

Допущена до захисту
«___»_____ 2019 року

Завідувач кафедри

_____
(підпис)   Любімова Ю.С.
(ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2019

ЗМІСТ

ЗМІСТ	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. АНТРОПОНІМИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ПЛАСТ ЛЕКСИКИ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОНІМІВ.....	7
1.1. Ономастика як основа антропонімічної системи.....	7
1.2. Поняття антропонімічної системи.....	13
1.3. Проблема класифікації антропонімів.....	16
1.4. Антропонімічні джерела.....	26
1.5. Висновки до Розділу I.....	30
РОЗДІЛ II. ЛІНГВОСЕМІОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ: СЕМАНТИЧНИЙ, МОРФОЛОГІЧНИЙ І ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	33
2.1. Прізвища.....	37
2.2. Індивідуальне ім'я.....	40
2.2.1. Дитяче та учнівське ім'я.	43
2.2.3. Буддійські та монаші імена.....	44
2.3. Імена китайських імператорів, як особливий вид китайських антропонімів	46
2.4. Висновки до Розділу II.....	48
РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ У КИТАЙСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	51
3.1. Методи лінгвістичного дослідження.....	52
3.2. Система Палладія	56
3.3. Система Кірносової.....	58
3.4. Переклад китайських антропонімів на основі публіцистичних матеріалів	58
3.4.1. Аналіз перекладу антропонімів у китайському публіцистичному дискурсі.....	63

3.5. Висновки до Розділу III	72
ВИСНОВОК.....	74
АНОТАЦІЯ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	88

ВСТУП

Антропоніми є поширеним мовним явищем і невід'ємною частиною кожної мовної системи. По свої суті антропоніми - лише слова, що формуються та використовуються відповідно до мовних норм та правил, проте вони несуть у собі важливі соціальні та культурні функції. Основна та найбільш важлива функція антропонімів - диференціація, виділення особистості з кола інших. Без цієї функції існування антропонімів майже неможливе, бо саме власні імена здатні відрізнити людей один від одного, визначити соціальний статус особистості та визначити її як суб'єкта будь-яких правових відносин.

Власне ім'я людини відіграє важливу роль не тільки в житті самої людини, а й у мовному середовищі, в якому існує особистість. Ім'я, прізвища, патроніми, псевдоніми поряд з усіма іншими видами антропонімів допомагають ідентифікувати людину, виділити її з кола оточуючих. Та навіть більше - власні імена несуть у собі культурні та релігійні здобутки людей.

Майже у всьому світі вірять, що ім'я, дане людині при народженні, має особливу, навіть містичну, силу. Імена несуть у собі пам'ять поколінь, культурні вірування та традиції. Дітей часто називають іменами великих предків, щоб зберегти родову пам'ять та передати її наступним поколінням. Здавна наші предки вірили, що імена та прізвиська мають свої особливі містичні значення. Батьки з особливою любов'ю підбирали імена своїм дітям, бо вони захищали нащадків та вказували їм шлях у майбутньому. Віра в особливе значення імені спільна як для української, так і для китайської культурної традиції. Вона відображає спільність таких різних на перший погляд народів та традицій.

Актуальність роботи визначається поширеністю антропонімів у китайсько-українському мовному середовищі та важливістю їх правильного та повного перекладу не тільки для ідентифікації особи, а й для збереження лінгвокультурологічних особливостей, що містять у собі антропоніми.

Метою роботи є дослідити особливості відтворення та перекладу антропонімів як важливої складової частини китайської картини світу в китайсько-українських перекладах.

Завданням роботи є:

- Дослідити антропоніми як етнокультурну складову національної картини світу, функціонування антропонімів та їх семантичні особливості як лексичних одиниць;
- Здійснити семантичний, морфологічний і етимологічний аналіз антропонімів у китайсько-українських перекладах, встановити унікальні особливості їх форми та етимології;
- Встановити особливості перекладу та перекладознавчого аналізу етнокультурної антропоніміки як складової китайської картини світу;
- Визначити прийоми перекладу антропонімів та особливості їх відтворення в китайсько-українських перекладах, описати складнощі перекладу китайських власних назв українською мовою.

Об'єктом роботи виступає антропоніміка як особливий пласт лексики в китайсько-українських перекладах.

Предмет: особливості перекладу, труднощі та прийоми відтворення антропонімів в китайсько-українських перекладах.

Основним методом лінгвістичного дослідження служить порівняльний аналіз перекладу, тобто аналіз форми та змісту перекладу та зіставлення його з оригіналом. Здійснено порівняльний аналіз лише частини тексту оригіналу - власних назв. Імена однієї людини можуть зустрічатися у різних за своїм змістом текстах як оригіналу, так і перекладу, тому можливий аналіз декількох різних варіантів перекладу одного антропоніма. що використовується у різних матеріалах. В рамках роботи також здійснюється детальний структурний аналіз антропонімічних одиниць для кращого дослідження як особливостей перекладу у китайсько-українському публіцистичному дискурсі, так і для аналізу антропонімів як етнокультурної складової китайської картини світу..

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в роботі результати є певним внеском до загальної та спеціальної теорії китайсько-українського перекладу.

У результаті вивчення предмету дослідження було одержано результати, які можна використовувати у викладанні практичного курсу перекладу у вищій школі (розділи «практичний переклад», «галузевий переклад»), теоретичної граматики східної та української мов (розділи «власна назва», «антропоніми»,) тощо.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і висновки дослідження були представлені у вигляді доповіді на міжнародній студентській науково-практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови» (20-22 березня 2019 р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списків використаних джерел та списку джерел ілюстративного матеріалу.

У Вступі визначено основну мету та завдання роботи, крім цього зазначено предмет та об'єкт дослідження. У Розділі 1 висвітлюється поняття антропонімії та визначаються особливості української антропонімічної традиції. У Розділі 2 розкривається структура та особливості китайських антропонімів. У Розділі 3 досліджуються методи китайсько-українського та українсько-китайського перекладу та здійснюється аналіз способів та прийомів перекладу на прикладі статей з китайського видання «Женьмин жибао» та українського видання «Україна – Китай».

РОЗДІЛ І. АНТРОПОНІМИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ПЛАСТ ЛЕКСИКИ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОНІМІВ

1.1 Ономастика як основа антропонімічної системи.

Ономастикою називають спеціальну дисципліну, що вивчає власні імена й назви, їх функціонування та будову в мові й суспільстві, основні закономірності їх утворення і розвитку [12]. Ономастика виникла поряд з історичним джерелознавством і лінгвістикою. та доволі довго була невід'ємною їх частиною. Найменшою часткою ономастики прийнято вважати власне наймення, або онім. У свою чергу власні імена можуть не тільки ідентифікувати названу особу або предмет, а й містять відомості про історичну епоху, в якій виникла назва, етнос, у якому утворилася назва, мову, якою створена назва і багато іншого [30, с.12].

Власні наймення виникли в процесі розвитку мови, з появою у людства потреби в ідентифікації як самих себе, так і елементів оточуючого середовища. Ще в стародавній античній філології слова ділилися на власні імена і загальні назви. Першоосновою сучасної ономастики було грецьке поняття «*Onomata kuria*», яке позначало власні назви. У римлян воно називалось «*Nomina propria*». Тривалий час ономастика вважалася лише частиною таких дисциплін, як географія, історія, лінгвістика, археологія, етнографія [20].

Згодом у наукових дослідженнях виокремили два основні підходи у вивченні ономастики:

- оніми розглядались як джерело історичного пізнання.
- оніми використовувались в дослідженнях з історії мови.

Таким чином, омонімія, а точніше - власне оніми, розділились на форму власної назви та її конкретний зміст. Вивченням лексичної форми та її особливостями займається філологія. А вивченням її конкретного змісту і його тлумаченням займається історична наука. Тому в філології ономастика виступає частиною лінгвістики, а історична наука розглядає ономастику як

спеціальну допоміжну історичну дисципліну, що вивчає оніми як особливе історичне джерело [78]. Згодом ономастика виокремилась в окрему науку. Результати ономастичних досліджень у свою чергу використовуються в етнографії, археології, логіці і багатьох інших науках [50, с. 22].

Як вже зазначалося, ономастика вивчає власні імена та назви, тому найменшою часткою ономастики є власне наймення, або онім. Важливо пам'ятати що онім є спільним поняттям як для антропонімії, так я для топонімії. Онім у своєму широкому значенні позначає власне наймення взагалі, включаючи як власні імена, так і власні назви. У багатьох наукових ономастичних працях поняття онім ототожнюють з власними іменами та назвами.

Специфіка онімів виражається у їх особливих функціях, які потребують особливих шляхів передачі особових імен засобами чужої мови. Власні назви здатні як називати, ідентифікувати та розрізняти осіб, так й передавати про них певну інформацію. Здатність оніма називати особу є його основною та очевидною властивістю. Але крім цього власні імена включають у себе інформаційну складову, завдяки якій можна дізнатися про соціальний статус, національне чи регіональне походження. Такий від онімічної ідентифікації напряду залежить від мовної компетенції мовців. Це означає, що при передачі власної назви засобами чужої мови необхідно домогтися не лише виконання нею називної функції, а й забезпечити інші функції, інформаційні або характеристичні [4].

Розвиток ономастики як окремої наукової дисципліни можна умовно розділити на три етапи:

1. Доакадемічна доба (до середини XIX ст.). У цей час створюються перші словники власних імен і з'являються наукові дослідження онімів. У цей час ономастика ще здебільшого частиною інших наук та дисциплін.

2. Другий етап (друга половину XIX ст. - перша половина XX ст.).. Відбувається виділення ономастики як окремої науки. Але в більшості випадків

вона досі розглядається поряд з історичною, лінгвістичною та географічною науками. З'являються академічні філологічні дослідження з ономастики.

3. Третій етап (друга половина XX ст. - початок XXI ст.). Ономастика остаточно закріплюється як окрема наука. Ономастичні дослідження здійснюються зазвичай філологами і істориками. Це сучасний етап важливих та широких досліджень з питань різноманітних аспектів ономастики [20, с. 264].

Сучасна ономастика - це результат тривалої культурної і мовної діяльності людей. Тому система онімічної лексики розглядається та угруповується з урахуванням розвитку та історичної зміни власних назв. Саме це у свою чергу обумовило появу поняття ономастичного поля та ономастичного простору [57].

Онiмічний, або ономастичний простір характеризується як сума власних назв, які використовуються у мові певного народу для найменування реальних, гіпотетичних і фантастичних об'єктів. Ономастичний простір структурований в рамках поняття ономастичного поля [60].

Ономастичне поле у свою чергу є мовною структурою, що має єдині характеристики як для всіх нього одиниць, так і окремо для кожного його елементу. Характерними ознаками у свою чергу включають наявність центрально-периферійних відносин, семантичну спільність, що припускає подібну семантичну структуру слова, стилістичну забарвленість, тощо. Ці ознаки діють в сукупності, доповнюючи одна одну [57].

Центром усього ономастичного простору є антропонімічне поле. Воно включає у себе особисті імена та їх короткі, зменшувально-пестливі форми. Виділення антропонімів як складового ядра ономастичної системи здійснюється загалом через викоку кількість використання власних назв у мові, в порівнянні з іншими видами онімів. З цього виходить, що центральний ономастичний простір складають антропонімічні розряди, в основному - теоніми, міфоніми, зооніми [57].

Порівняння всіх власних назв з антропонімами визначає направленість онімічності одиниць до центру або периферії ономастичного поля. Центрову

основу складають антропонімічні розряди: теоніми, міфоніми, зооніми. Топонімія і космонімія мають особливе центрове вираження, що залежить від таких екстралінгвістичних факторів як величина іменованого об'єкта, ступінь поширеності оніма, а також від актуальності його використання на поточний момент [57].

В.Ташицький у свій час сформував основне завдання ономастики. Предметом досліджень ономастики є географічні назви та власні імена. До географічних назв входять найменування місцевостей, а також гір і рік, країн та їх адміністративних одиниць, островів і частин світу, назви вулиць і площ в містах. До власних назв можна зарахувати особові імена, прізвища, прізвиська, різного роду лицарські псевдоніми, а також гербові назви, назви племен і народів [62]. Крім того, ономастика досліджує власні назви тварин, окремих будівель, тощо. Дослідження власних назв важливе не тільки через їх називні та ідентифікуючі функції, а й завдяки історико-культурній інформації, яку несуть у собі оніми [20].

Ономастичне поле умовно складається з ономастикону, основою якого, як вже згадувалося вище, є антропонімічне поле. Ономастиконном називаються власні імена певного народу, що вирізняється особливою стійкістю і традиційністю. Географічне середовище є важливим фактором, що впливає на розвиток життя народу у його економічному, соціальному, історичному та духовному напрямках. Тому географічне середовище постійно впливає на оністичну систему. У свою чергу предметом вивчення антропонімії, як частини ономастики є біологічна природа людини [20].

Ономастика має свій базовий термінологічний апарат. Він складаються із латинських та давньогрецьких термінів з часткою «онім». В українській ономастиці використовуються наступні терміни:

- автоетнонім - самоназва етнічної групи людей;
- аллоетнонім- назва народу, що дана йому іншим етносом, антропонім;

- астіонім - власне ім'я міста, гелонім - особове ім'я болотяної місцевості;
- макротопонім - власне ім'я великого фізико-географічного об'єкту, який має широку сферу вживання;
- метронім - назва сина за іменем;
- андронім - назва жінки за ім'ям чоловіка;
- гінеконім - назва чоловіка за ім'ям жінки. [63] .

Ономастична термінологія містить елементи класифікації власних імен і назв. У свою чергу класифікація власних назв охоплює наступні види:

- антропоніми - власні імена людей;
- етніоніми – етнічні або родові імена людей;
- топоніми - географічні назви;
- космоніми - назви космічних об'єктів;
- зооніми - наймення та клички тварин;
- фітоніми - рослинні назви;
- хрононіми - назви періодів часу;
- ергоніми - назви громадських і політичних угруповань;
- хрематоніми - назви знарядь праці, зброї, інструментів, приладів, та інших побутових предметів та витворів духовної культури;
- порейоніми - назви засобів пересування;
- документоніми - назви документів, правових актів , тощо;
- фалероніми - назви різних нагород;
- геортоніми - назви різних урочистостей свят і ювілеїв,;
- фіктоніми - вигадані імена персонажів художніх творів;
- міфоніми - назви фантастичних міфічних об'єктів або створінь;
- теоніми - імена божеств [6].

При цьому міфоніми, фіктоніми, теоніми та зооніми прийнято відносити до підвида антропонімів. [20] .

В історичній науці також існує поняття ономастичного континууму, що характеризує тісний культурний зв'язок власних імен між собою. Це особливий безперервний зв'язок онімів різних країн і культур, з якого виходить що всі власні імена певного народу завжди знаходяться в тісній взаємодії [20] .

Крім кола власних імен, які є характерними для кожного народу, також існує певна група онімів, що є загальноприйнятими. До таких назв можна віднести теоніми, імена божеств, міфоніми та космоніми. Більшість імен, що відносяться до цих понять є офіційно закріпленими [20] .

Утворення онімів відбувається в результаті взаємодії різноманітних природних, мовних, соціальних, психологічних чинників. Для визначення ролі кожного з них потрібно встановити основа сакральне значення тієї або іншої власної назви. Тому ономастика частково є синтетичною дисципліною, яка узагальнює методику дослідження і являється джерелом для різних гуманітарних та природничих наук - астрономії, географії, історії, лінгвістики, археології, джерелознавства, тощо. Оніми знайшли своє використання і в точних науках, таких як математика, фізика, хімія. Вони зазвичай являють собою назви теорем та наукових понять, що отримали своє наймення за ім'ям автора: теорема Піфагора, закон Бойля-Маріотта, геометрія Евкліда, теорія відносності Ейнштейна, періодична таблиця елементів Менделєєва. [20] .

Під час використання оніми змінюють свою форму під впливом ушних мов. Тому аналіз онімів в першу чергу здійснюється за допомогою різни мовознавчих методів. Це дозволяє визначити приналежність оніму до певної мови, відтворити його первісну форму і вимову, встановити історичну епоху, коли він виник, визначити вплив на нього інших мов або діалектів однієї мови, визначити напрями його мовної трансформації. Без визначення всіх етапів розвитку конкретного оніма неможливо характеризувати його як історичне джерело [20] .

1.2 Поняття антропонімічної системи

Антропоніміка є частиною ономастики. Антропоніміка вивчає систему особових імен. Антропонімікою називають спеціальну історичну дисципліну, що є частиною ономастики. До антропонімів належать особові імена, патроніми (імена по батькові), прізвища, прізвищеві назви, прізвиська, псевдоніми, криптоніми, а також найменування міфологічних, фольклорних і літературних персонажів [12].

Іменем батьки могли висловлювати своє власне ставлення до народженої дитини. Дитині, народження якої з нетерпінням очікували, давали ім'я Бажан, Ждан, Любко. Зовнішність, психічні або фізичні вади новонародженого також часто впливали на вибір наймення. Дітей з невеликим зростом могли назвати Дрібно, Коротко, Малко, Малишко, Комар, Муха, тощо. Світловолосих та руських іменували Білан, Світлик, а смаглявих - Чорниш. Вередунів і крикунів називали Ревами, Кричунами, а спокійних, непередливих - Мовчанами, Несміянами [66].

До практичних завдань антропонімії можна віднести кодифікацію імен і прізвищ, унормування правил передачі іншомовних власних назв в самій мові, а також відтворення антропонімів засобами іноземних мов, як власне і китайської. Крім цього антропонімія займається розв'язанням певних юридичних питань, пов'язаних із документальною фіксацією повних імен людей. Укладання антропонімічних словників займає особливий пласт серед антропонімії як науки в цілому [38].

Антропонімічна система кожного народу становить важливу частину лексики кожної мови. Характерною рисою українських власних імен є значна диференціація церковних і розмовно-побутових форм, різноманітність фонетичних і словотвірних варіантів у різних діалектах української мови [38].

До історичних джерел антропонімії українців належить Реєстр війська Запорозького 1649 року, для західно-українського регіону - Йосифінська та Францисканська метрики, перші поземельні кадастри Галичини 1785 та 1818-х років [38].

Формування, історичний розвиток і особливості функціонування антропонімів тісно пов'язані з релігією, культурою, традиціями народу, тому антропонімія є джерелом історичних, релігієзнавчих, етнографічних, культурологічних та інших досліджень [38].

Антропонімія поряд з топонімією, виділилась в окрему галузь ономастики в 60-70-х роках ХХ ст. До цього на позначення антропонімії в наукових працях часто вживався термін «ономастика». У 60-х роках почалось системне наукове дослідження української антропонімії. Це були праці Л. Гумецької, Ю. Редька, М. Худаша, П. Чучки, А. Сухомлина, Р. Керсти та ін. Теоретичною проблемою антропонімії займаються в своїх працях М. Худаша, П. Чучки та Ю. Редька [35].

Антропоніми позначають власні назви людей, проте вони також стосуються різних категорій імен. Це пояснюється розвитком та історією культури народу, особливостями психології людей, традиціями тощо [45]. Це у подальшому впливає на широку різноманітність класифікації антропонімів.

У антропонімічній системі існують такі види антропонімів:

1. Особові імена, тобто ім'я, дане людині при народженні.
2. Патроніми - імена по батькові. В більшості мов, зокрема в англійській та китайській мовах традиційно не використовуються патроніми. Проте у слов'янському антропонімічному лексиконі вони є невід'ємною частиною антропонімічної ідентифікації людини.
3. Прізвища, що являють собою родове або сімейне наймення, що передається дітям та онукам.
4. Родові імена - вважаються більш важливими, ніж прізвища: коли жінка виходить заміж, то вона змінює своє прізвище, а родові ім'я залишається незмінним.
5. Андронім - іменування жінки за іменем, прізвищем чи прізвиськом її чоловіка. Інша назва андронімів - «маритонім».
6. Мононімами називають повні імена, що складаються лише з одного слова, яке використовується замість традиційних повних імен та прізвищ.

7. Прізвиська - додаткове ім'я, що надається людині оточуючими з погляду на характерні риси характеру, зовнішності або завдяки професіям та різним життєвим обставинам.

8. Псевдоніми - ім'я, використовуване людиною замість справжнього у тій або іншій публічній діяльності. Протилежне псевдоніму справжнє ім'я автора називають «автонім».

9. Зооніми - імена та клички тварин.

10. Криптоніми, що являють собою так звані приховані імена. Криптоніми часто відносять до псевдоніма, який не припускає можливості ототожнити з ним ту чи іншу конкретну особу; іншими словами - ім'я, розраховане на те, щоб приховати справжнього автора твору.

11. Антропоніми літературних творів, героїв фольклору, міфів.

12. Етніоніми, що являють собою антропоніми, утворені від назви націй, народів або народностей.

13. Техноніми - статусні імена людини [36] .

Також антропоніми бувають індивідуальні та групові. Індивідуальні антропоніми виділяють об'єкт з класу подібних на нього, наприклад особистість з колективу. Групові у свою чергу являються назвами для колективів, груп, етносу тощо.[65, с 84] .

Прізвисько слід відрізнити від псевдоніму. Псевдонімом називають вигадане ім'я, яке обирає особисто автор, а прізвисько виникає спонтанно, через певну рису характеру або особливості зовнішності, обставини тощо [56, с 122] .

Власне ім'я ототожнюється з особливостями його носія або з певною ситуацією. Відповідно до етнічного світогляду українців, сучасні імена можна поділити на декілька неоднорідних за своїм кількісним складом груп, що формувалися протягом багатьох століть.

1. Язичницькі, дохристиянські імена.

2. Візантійські та християнські особові імена.

3. Антропоніми, які притаманні лише певним українським територіям.

2. 4.Запозичені імена сучасної епохи [58] .

1.3 Проблема класифікації антропонімів

Класифікація антропонімів здійснюється за багатьма різними критеріями, враховуючи як інформаційне відношення антропонімичного наймення до особи, джерела появи власного імені, так і лексичне та фонетичне оформлення антропоніма [45].

Незважаючи на те, що антропоніми позначають назви людей, вони стосуються різних категорій імен, що пояснюється історією культури, особливостями психології людей, традиціями тощо [45] . Це у подальшому впливає на широку різноманітність класифікації антропонімів.

Основною вважається класифікація власних імен за видовим значенням та місцем у повному найменні особи, враховуючи також вигаданих, міфологічних та релігійних персонажів, а також тварин. У антропонімичній системі існують такі види антропонімів:

1. Ім'я особи або повне ім'я - наймення людини, яке складається з декількох іменних слів. Воно має традиційній та офіційній формат і дозволяє повністю індивідуалізувати будь-яку особу. В більшості країн повне ім'я складається з імені та прізвища. У слов'янських країнах також використовується ім'я по-батькові [21].

2. Особові імена, тобто ім'я, дане людині при народженні. Особове ім'я здійснює називну та ідентифікуючу функцію. Через часте повторення чисто власних імен часто використовують ім'я людини у поєднанні з прізвищем [36].

3. Патроніми - імена по батькові. В більшості мов, зокрема в англійській та китайській мовах традиційно не використовуються патроніми. Проте у слов'янському антропонімичному лексиконі вони є невід'ємною частиною антропонімичної ідентифікації людини.

4. Прізвища - являють собою родове або сімейне спадкове наймення. У більшості народів прізвище визначає родову приналежність, що передається від покоління до покоління. Прізвище може стояти як на першому, так і на

останньому місці повного імені. Прізвище дитини, як правило, визначається за прізвищем батька [53].

5. Родові імена - вважаються більш важливими, ніж прізвища, коли жінка виходить заміж, то вона змінює своє прізвище, а родові ім'я залишається незмінним [47].

6. Андронім - іменування жінки за іменем, прізвищем чи прізвиськом її чоловіка. Інша назва андронімів - «маритонім». Звичай називати заміжню жінку за її чоловіком є загальнослов'янським. Не однакове й місце андронімів у лексичному складі різних мов і періодів їх історичного розвитку. У староукраїнській мові вони вільно використовувалися в усіх стилях. У сучасній українській мові андроніми в офіційному вжитку не використовуються. Ономасти кваліфікують їх як особливий вид прізвиськ [74].

7. Мононімами називають повні імена, що складаються лише з одного слова, яке використовується замість традиційних повних імен та прізвищ.

8. Прізвисько - додаткове ім'я, що надається людині оточуючими з погляду на характерні риси характеру, зовнішності або завдяки професіям та різним життєвим обставинам [75].

Найбільший розряд становлять прізвиська, що характеризують людину за її особистими зовнішніми чи внутрішніми рисами. Крім фізичних і психічних ознак, мотивом для появи прізвиськ часто є рід діяльності, особливості мови чи мовлення, різні вчинки, територіальна чи етнічна характеристика особи, її соціальне становище [75].

9. Псевдонім - ім'я, прізвище або авторський знак, яким користується людина замість власного прізвищ у своїй публічній діяльності. Псевдоніми можуть мати письменники, журналісти, актори та інші діячі культури та мистецтва. Протилежне псевдоніму справжнє ім'я автора називають «автонім» [59].

Власне псевдонім не має на меті відмову свого носія від ідентичності і тому в багатьох випадках витісняє справжнє ім'я. Серед основних причин використання псевдонімів цього роду:

- прагнення замінити дуже довге ім'я коротшим, таким, що запам'ятовується;
- прагнення узяти ім'я, що «говорить», відповідне вибраному роду діяльності, особистій творчій або цивільній позиції, естетичним перевагам епохи;
- прагнення узяти ім'я, що не виділяє людини за національною ознакою, не фіксує загальної уваги на його походженні;
- прагнення «розійтися» в іменах з іншою особою, що діє в цій же сфері і носить таке ж або подібне ім'я [73].

Окрім псевдонімів в літературі та мистецтві існує ряд суміжних явищ, які можна віднести до видів псевдонімів:

- криптонім - вид псевдоніми, розрахований на те, щоб приховати автора твору та жодним чином не ототожнити його з власним ім'ям або відомим псевдонімом автора. Криптонімом зазвичай користуються у ризикованих творів;
- гетеронім - ім'я, використовуване автором лише для певної частини своїх творів. Це відбувалося задля виділення низки творів за певною ознакою;
- літературна маска - вигаданий автор, якому приписується той або інший твір;
- алонім - ім'я реально існуючої особи, що використовує автор замість власного імені. Алоніми часто використовували і пізній античності і Середньовіччі для того, щоб відомим ім'ям надати своєму твори більшого авторитету та популярності;
- ананім - розташування літер власного імені у зворотному порядку. Ананіми мали не тільки літератори та письменники, вони також зустрічалися у вигаданих, напівміфічних осіб: відомий граф Дракула мав псевдонім «Алукард»;
- астронім - особливий вид псевдоніма при якому ім'я автора позначається різними друкарськими знаками, такими як зірочки - *** [73].

10. Зооніми - імена та клички тварин. Основними джерелами зоонімів найчастіше виступають фізичні якості тварин, це може бути колір шерсті тварини: Біла, Ряба; особливості будови тіла: Горбата, Безхвоста; особливості поведінки: Дикун, Вертуха. Зооніми нерідко стають основою для формування назв видів, а інколи й родів [25].

Існують такі різновиди зоонімів, як кіноніми - клички собак, феліноніми - клички котів, гіппоніми - клички коней тощо.

11. Нікнейми - імена або прізвиська, які люди видумують та використовують для ідентифікації у мережі інтернет. Мережеве ім'я, виступаючи способом саморепрезентації віртуальної особистості в Інтернет-комунікації, є відносно новим явищем в ономастиці, що зумовлює наявність великої кількості підходів до вивчення і визначення цього поняття, які, однак, мають багато спільних рис [51].

12. Антропоніми літературних творів, героїв фольклору, міфів.

13. Етноніми, що являють собою антропоніми, утворені від назви націй, народів або народностей., тобто це назва етнічної групи людей: племені, племінного союзу, народності, нації, а також етнографічного угруповання у їх складі та груп споріднених народів [37].

Антропоніми, через свій зв'язок з культурою та історію відображають особливий етнічний колорит кожного народу. Це називається національно-культурним компонентом слова. Національно-культурний компонент реалізується в ознаках, зумовлених специфікою життя певного етносу, що є носієм мови, а підґрунтям національно-культурного компонента виступає національний менталітет [64].

Така особливість антропонімів пов'язана з тим, що ім'я ототожнюється з особливостями його носія або з певною ситуацією. Відповідно до етнічного світогляду українців, сучасні імена можна поділити на декілька неоднорідних за своїм кількісним складом груп, що формувалися протягом багатьох століть:

1. Язичницькі, дохристиянські імена, що вже майже вийшли з ужитку. Їх відголоски частково збереглися у прізвищах. Проте у сьогоденній час

з'являється тенденція називати дітей старослов'янськими іменами. Декілька слов'янських імен досі є популярними, як наприклад, Світлана, Володимир, тощо.

2. Візантійські та християнські особові імена. З самого початку свого існування у слов'янських культурах вони вважалися запозиченнями. Більшість з них пройшли процес перекладу або калькування, відповідно до ознак конкретної людини.

Християнські імена слов'янського антропонімного простору (Максим, Андрій, Дмитро, Юрій,) можуть свою особливу специфіку, що полягає в тому, що виникають певні паралельні або варіантні форми, утворені на власне українському ґрунті, особливо якщо носіями цих імен були видатні діячі. Наприклад, від повного імені Олександр утворилися паралельні форми чоловічого імені - Олесь, Лесь (жіноче - Олеся): Лесь Мартович, Лесь Курбас, Олесь Гончар [58].

3. Антропоніми, які притаманні лише певним українським територіям. До складу імен, які функціонують серед корінного українського населення, увійшли угорські запозичення (Йовшика, Пішта, Фері, Імрі, Тібор, Гіза, Жужа), чеські (Божена, Власта), польські (Юзик, Броня, Кася), румунські (Даць, Флорій, Думіка, Никанора, Ляна, Нуця), німецькі (Вілі, Руді, Герміна, Герта, Йоганка) та інші [31].

4. 4. Запозичені імена сучасної епохи. Запозичення серед антропонімів доволі поширене. Специфіка сучасного етапу в тому, що відбувається нівелювання української культури внаслідок взаємопроникнення різних культур, передусім на рівні іменування (Амін, Ахмет, Аббас). Часто людей називають за видатними особистостями як своєї, так і іноземної країни (Білл, Юлія), акторами або персонажами книжок чи фільмів (Аліса, Поліна).

За часом виникнення українські антропоніми у свою чергу можна поділити на чотири групи:

1) архаїчні, які виникли до XI століття. До них можна віднести: особові імена праслов'янського періоду, а також християнські імена грецького,

латинського і старогрецького походження. Частково також до архаїчних антропонімів відносяться прізвища, що служили додатковим засобом ідентифікації людини, та етноніми, що у той час являли собою геноніми та племеноніми. До архаїчних можна віднести і значну частину міфонімів та деякі космоніми. [65, с 299-300].

2) давні, які виникли в XI - XVIII столітті. Більшість давніх власних назв вже зафіксована у писемних пам'ятках. До них, крім особових імен та прізвищ, вже входять прізвища, імена по батькові, етноніми, та псевдоніми. У цей період з'являється велика кількість власних назв, пов'язаних із матеріальною і духовною діяльністю людини. Хоча значна частина міфонімів відносяться до архаїчного періоду, проте у цей період також з'являються нові міфологічні наймення. переважно релігійного характеру. (300-301) В.Торчинський. [65].

3) нові, які виникли у XIX-XX столітті. Кількість фіксованих власних назв зростає завдяки стрімкому розвитку науки і техніки. З'являється величезна кількість особових імен, прізвищ, прізвищ, псевдонімів, зоонімів та антропонімів на позначення титулу чи соціального статусу особи. Практично відсутні нові етноніми, катойконіми та міфоніми [65, с 301].

4) новітні, які виникли у XXI столітті. До новітніх входять власні назви, які виникають у наш час. Це велика кількість власних імен, прізвищ. Особливого розвитку набувають псевдоніми. З розвитком мережі інтернет з'являється сучасна галузь антропонімії - нікнейміка [65, с 302].

М.Л. Худаш пропонує детальну класифікацію антропонімів та поділяє всі найменування на три групи:

1) власне антропоніміїні. До них відносяться імення, які базуються виключно на матеріалі антропонімічної системи: Марія, Іван та інше

2) апелятивні - іменування, які не називають людини за її власними особовими назвами, а дають двозначне значення. Вони використовуються тільки у випадку, коли апелятивним словом замінене ім'я вже відомої особи. За допомогою таких антропонімів може здійснюватися не тільки ідентифікація

людини, а й звернення чи привернення уваги: пані, сер, міс. Подібний спосіб іменування трапляється і у записах, коли тому, хто веде їх, відомо, про кого йде мова.

3) мішані, або антропонімію-апелятивні іменування, в яких, крім власних назв людини, як допоміжний засіб її ідентифікації, використовуються ще апелятивна форма: пані Ганна, сер Річард [69, с 110].

Залежно від кількості складових частин антропоніми поділяються одночленні, двочленні, тричленні і чотиричленні власні назви: [69, с 110].

I. Одночленні антропоніми - базується на використанні тільки одного наймення для ідентифікації особи.

Одночленна система антропонімів була можлива лише на первісних стадіях розвитку людства, де для розрізнення окремих членів колективу вистачає лише одного індивідуального імені або клички. Сьогодні одночленні антропоніми зустрічаються у побутовому мовленні для спілкування та ідентифікації у колі відносно знайомих людей, або у літературі, коли повне ім'я вже відомо. У таких випадках одночленні антропоніми викликають вже установлену у свідомості ідентифікуючу реакцію.

Одночленні іменування українського населення можна поділити на три основні підгрупи:

- а) хрещені власні імена;
- б) нехрещені власні імена, що виконували роль індивідуальних прізвищ;
- в) іменування за власним іменем або прізвищем батька (патроніміки)

[69].

II. Дwochленні антропоніми. Характерною властивістю цього виду антропонімів є установленна сполука слів, що служить для означення людської особистості. У цій сполуці основним компонентом найчастіше виступає власне ім'я. до якого додається інша особова назва. Найчастіше дволексемні антропоніми являють собою структуру : ім'я та прізвище, або ім'я та патронім. Рідше у слов'янській культурі зустрічається сполука прізвища та патроніма [69].

Двочленні антропонімічні наймення переважають у світі над усіма іншими. Вони є найрозповсюдженішими та найуживанішими майже в усіх світових культурах.

М.Л. Худаш пропонує класифікувати дволексемні найменування за такими критеріями:

- антропоніми, другі члени яких пов'язані з якимись особливостями або деталями зовнішнього вигляду людей;
- іменування, другі члени яких пов'язані з тими або іншими внутрішніми або зовнішніми особливостями людини, виявами поведінки, психіки, вдачі людини, її мови тощо;
- іменування, другі частини яких називають людину за різними предметами або поняттями побуту, і мотиви появи яких тепер не можна встановити;
- іменування, другі члени яких пов'язані з тваринним і рослинним світом;
- іменування, другі члени яких пов'язані з харчуванням;
- іменування, другі члени яких указують на місце проживання у населеному пункті або називають людину в залежності від тих або інших обставин, що стосуються її житла чи господарства;
- іменування, другий член яких виражений прізвиськом невстановленого походження [11].

III. Тричленні антропоніми. Даний вид представляє собою звичну для української антропонімії модель: власне ім'я - патронім - прізвище. Тричленні іменування зазвичай використовуються для ширшої деталізації при документальному визначенні особи [69].

IV. Чотиричленні антропоніми. Ці антропоніми зустрічаються дуже рідко, та здебільшого відносяться до стародавніх історичних пам'яток. Чотиричленна ідентифікація особи використовувалася для наймення особи, що належала до певного феодального роду чи його генеалогічної лінії. Тому в

чотиричленних антропонімах присутня частка, що вказує на цю родову чи генеалогічну приналежність [69].

Кожен з вказаних видів антропонімів у свою чергу складається з різних частин. Це зумовлює можливість виділення основних структур одно- та декілька- членних антропонімів[69].

I. Одночленні антропоніми:

- 1) ім'я: Андрій, Данило, Вікторія, Марк;
- 2) прізвище : Хмельницький, Наливайко, Гладченко;
- 3) андронім: Кайдашиха, Терпелиха.

II. Двочленні антропоніми:

- 1) ім'я + прізвище: Дмитрій Вишневецький, Марк Твен;
- 2) прізвище + ім'я (зустрічається здебільшого у документах чи деяких писемних пам'ятках): Загорецький Тарас, Сіренко Ірина;
- 3) ім'я + патронім: Максим Іванович, Тетяна Володимирівна, Оксана Вікторівна;
- 4) ім'я + ім'я (у даному випадку зазвичай використовується у вигляді ім'я + друге ім'я людини): Богдан Зиновій, Ян Казимир;
- 5) патронім + патронім (зустрічається у вигляді подвійного прізвища): Малик-Коваленко, Сент-Екзюпері;
- 6) ім'я + титул: Генріх Великий, Петро Великий;
- 7) ім'я + хронологічно-нумеральний покажчик: Петро I, Август II, Іоанн III;
- 8) хронологічно-нумеральний покажчик + ім'я;
- 9) ініціал(-и) + прізвище: І. Гладченко. В. Марленко;
- 10) патронім + прізвище: Боросович Горбунов.

III. Тричленні антропоніми:

- 1) ім'я + патронім + прізвище: Іван Степанович Мазепа, Марія Антонівна Волошкова;

- 2) ім'я + ім'я + прізвище: Зіновій Богдан Хмельницький, Юрій Георгій Острозький;
- 3) ім'я + прізвище + прізвище: Петро Конашевич Сагайдачний, Іван Ракуш Романський;
- 4) прізвище + ім'я + ім'я по батькові: Сіренко Ірина Володимирівна, Курмакаєв Володимир Іванович;
- 5) ім'я + прізвище + ім'я: Богдан Хмельницький Зіновій, Юрій Хмельницький Венжик ;
- 6) ім'я + ім'я + патронім: Юрій Кароль Глібович, Ян Казимир Жигмунтович;
- 7) ім'я + ім'я + хронологічно-нумеральний показчик: Іоанн Казимір IV;
- 8) ім'я + хронологічно-нумеральний показчик + ім'я: Владислав II Ягелліо;
- 9) ім'я + патронім + хронологічно-нумеральний показчик: Владислав Сигізмунд III;
- 10) ім'я + хронологічно-нумеральний показчик + квалітативний виразник;
- 11) ім'я + патронім + квалітативний виразник: Іван Васильович Грозний;
- 12) ім'я + ім'я + квалітативний виразник: Олександр Олеславусь Англик.

IV. Чотирилексемні:

- 1) ім'я + патронім + прізвище + прізвище: Борис Олександрович Репнін Оболенський;
- 2) ім'я + ім'я + ім'я + прізвище: Юрій Гедеон Венжик Хмельницький [69, с 204].

1.4. Антропонімічні джерела

Антропонімами називають власні найменування людей. До них належать особові імена, патроніми, прізвища, прізвиська, псевдоніми а також найменування різних міфологічних, фольклорних та літературних персонажів [55]. Але термін антропоніми використовується у ширшому розумінні та означає не тільки сукупність лінгвістичних груп, якими позначають власні найменування людей або істот, а також і назви їх фізичних властивостей, зокрема статі, віку, різноманітних зовнішніх ознак, тощо [55].

Людина отримує своє ім'я від самого народження. Воно є юридично зафіксованим для ідентифікації особи. Будь-яка людина набуває і здійснює права та обов'язки за своїм іменем [20]. Власні імена та назви певних людських якостей складають велику частку української ономастики та являють собою цінне джерело з історії української культури, етногенезу та суспільних та міжкультурних відносин.

Система імен українського народу формувалася упродовж багатьох століть. У генеалогічному аспекті еволюційного розвитку антропонімічної системи можна виділити три основні періоди:

- I. дохристиянський;
- II. християнський;
- III. сучасний етап [22].

I. Дохристиянський період характеризується особливою тривалістю, та відображає зміну декількох світоглядів, що включають міфологічне мислення, тотемізм, анімізм. У цей час відбулося первинне осмислення антропоніма як можливості ідентифікації людини або істоти. У дохристиянський період наші люди вірили в існування душі в природі та вважали, що їх племена пішли від тварин, рослин або первородних створінь. За стародавнім віруванням ім'я носило містичний характер. Їх часто використовували в різних замовляннях та молитвах. бо тоді знати чиєсь ім'я означало набувати сили над тією особою [68].

Прадавні імена несли у собі цінну інформацію про життя окремої особи, сім'ї чи роду. Наприклад, довгоочікуваного сина називали Ждан, небажаного - Неждан, Нечай, перший син діставав ім'я Одинець, третій - Третяк, тощо. В іменах люди відображали певні риси характеру людини (Буян), віра в магічну силу імені (Берега, Лев, Орел) тощо. Погані імена (Горе, Нелюб, Некрас, Захвораї) мали захищати дітей від негод, злих сил. У дохристиянський період були поширені й двокомпонентні імена з компонентами -слав, -мир, -волод, -гост, -бор: Мирослав, Володимир, Всеволод, Ратибор та ін. Вони в основному побутували у княжому середовищі й мали підкреслювати особливі якості княжих нащадків - мужність, владність, мудрість тощо [68].

У цей період в основі найменувань було покладено такі фактори:

1. Тотемістичні уявлення людини. Зв'язок людини з природою відображався через імена людей. Традиційним було вживання в іменах хлопчиків та дівчаток назв квітів, рослин, тварин, птахів, риб або комах, що вважалися талісманами народженої дитини: Будило, Купава, Світогора та інші. Нерідко у той час люди могли мати такі імена, як Ведмідь, Ворона, Лебідь, Коврига. Часто такі імена давали, щоб відлякувати злих духів.

З приходом християнства тотемні імена людини не кодифікувались, проте продовжували існувати як родинні імена чи прізвиська, тому збереглись в усному мовленні, а згодом відобразилися у вигляді людських прізвищк. [68] .

2. Відображення культу предків. Прадавні слов'яни поважали своїх предків та родоначальників. Вони вважали, що чим довше люди пам'ятають найменування своїх предків, тим довше вони будуть жити та тим краще захищатимуть своїх дітей та онуків. Такими другими іменами у слов'ян можна вважати своєрідні форми по батькові: Святослав Ігоревич, тощо.

3. Виокремлення людини з природи. На більш пізньому етапі розвитку людства люди почали усвідомлювати себе як складову частину свого власного життєвого простору. Імена почали відображати не тільки містичні або тотемні якості людини, а й особистісні характеристики, як зовнішні, включаючи вік, стать, справу, так і внутрішні, що відносяться до характеру людини: Добриня,

Родомир, Худяк. Некрас, тощо. У ті часи широкого розповсюдження набули другі імена на позначення фізичного стану або віку [2].

У дохристиянські часи київські князі також носили імена, запозичені у варягів, пристосовуючи їх до давньоруської фонетики: Ольга (утворене від Хельга, Гельга), Рюрик (утворене від Хьюрекр).

II. Християнський період. З приходом християнства почалося певне переслідування язичницьких імен, оскільки церква вважала їх неканонічними. Проте, не дивлячись на це, народ не переставав називати дітей рідними іменами. У період християнства значного поширення набули два імені: одне рідне, яке давали батьки відповідно до стародавніх традицій, друге - церковне, що давалося дитині при хрещенні. Це засвідчують писемні джерела: «Князь Михайло, зовомий Святополк», «ім'я цьому крестное Яков, а мирское - Творимир» тощо. Ця традиція продовжила існувати й у більш пізніші часи, згадаємо, наприклад, подвійне ім'я Богдан Зиновій гетьмана Хмельницького. З часом друге ім'я перейшло й зберіглося у формі прізвища людини [68].

У християнський період, коли релігія починає домінувати над язичницькими віруваннями, створюється особливий пласт антропонімів, що відіграв важливу роль у подальшому розвитку та розповсюдженню власних імен. У той час утворюється традиція називати дітей відповідно до святого, день канонізації якого припадає до дня народження дитини, тобто до дня янгола. Імена виникають на основі іменувань людей, що віддали своє життя на становлення християнства, або створінь з християнської міфології: Михайло, Андрій, Іван (Іоан) [68].

Імена, що набули поширення у слов'ян під час доби християнства здебільшого є запозиченими з Візантії. Візантійські імена, окрім давньогрецьких, охоплювали давньоримські та давньоєврейські. До них можна віднести популярні нині імена Олександр, Петро, Ганна, Олена та інші. Вони вже давно набули специфічного звукового оформлення та не сприймаються як запозичені [68].

III. Сучасний етап. Становлення національних антропонімів країни пов'язане з її соціально-політичними та культурно-історичними подіями. Антропонімічна система являє собою різноманітну структуру, що містить видозмінені успадковані імена, які відображають соціально-політичні умови їх функціонування [68].

Українським іменам властиве явище варіантності, яке поширене не лише в розмовному середовищі, а й серед імен, що фіксуються в документах. Документальні імена мають порівняно небагато фіксованих варіантів: Ігнатій - Ігнат, Гнат, Арсеній - Арсен, Стефан - Степан, Устин - Устим тощо. Розмовні імена у свою чергу мають велике розмаїття. Зокрема, дослідники зафіксували близько 70 варіантів імені Ганна (Ганьча, Ганьзя, Ганішка, Онизя тощо), понад 100 варіантів імені Іван (Іванко, Івась, Івануца, Івон тощо). Це свідчить не лише про багатство фантазії українців, а й про своєрідність іменотворення у різних регіонах України в різні історичні епохи [68].

Таким чином, сучасні українські антропоніми є переважно християнськими, однак є незначний прошарок язичницьких та запозичених з інших, як правило, нехристиянських, культур.

Серед антропонімів існує ще один різновид джерел - псевдоніми. Псевдонім - різновид антропоніма, приbrane (вигадане) особове іменування, яке використовують представники окремих груп суспільства (письменники, публіцисти, композитори, актори, художники, співаки, громадсько-політичні діячі, злочинні елементи) поряд із своїм справжнім іменем та прізвищем або замість них з метою конспірації через причини особистісного, політичного та юридичного характеру [46].

Леся Українка, Іван Карпенко-Карий та багато інших видатних діячів здобули визнання. Проте світові вони відомі саме завдяки своїм псевдонімам, а не справжнім іменам. Псевдоніми виникали з різних причин. Це могло бути бажання приховати власне ім'я, певні особистісні переконання чи як спосіб самовираження. Дослідження причин виникнення того чи іншого псевдоніма,

його ідеологічного навантаження, походження є одним із основних завдань дослідника, що вивчає це специфічне джерело [68].

Висновки до Розділу I

Отже, сучасна антропонімія є частиною великої лінгвістичної науки ономастики. У свою чергу ономастика вивчає власні імена а назви, їх функціонування та будову, основні закономірності їх утворення, зміни та розвитку.

З самого початку своєї появи ономастика вважалася частиною історії та лінгвістики. Згодом з'явилися два основні підходи у наукових дослідженнях ономастики.

Виділення ономастики в окрему науку відбувається в другій половині XIX ст. - першій половині XX ст.. У той же час створюються словники власних імен та назв. Сучасна ономастика - це результат тривалої культурної і мовної діяльності людей.

Найменшою часткою ономастики є власне наймення, або онім. Важливо відрізнити онім від чисто власної назви. Хоч оніми часто ототожнюються з власними назвами, проте це ототожнення має більш омонімічне значення. Оніми включають у себе як чисто власні імена (антропоніми), так і власні назви (топоніми). З цього виходить що антропонім або топонім являються онімами з більш вузьким значенням. Оніми можуть не тільки ідентифікувати названу особу або предмет, а й містять відомості про історичну епоху, в якій виникла назва, етнос, у якому утворилася назва, мову, якою створена назва і багато іншого

Антропоніміка є найбільшою частиною ономастики. Вона складає основне ядро ономастичної науки. Як і ономастику, антропонімічну науку часто відносять до спеціальної історичної дисципліни. Це відбувається через те що власні імена людей несуть у собі не тільки ідентифікуючу роль, а й відображають культурно-історичні надбання народу.

У антропонімічній системі існують такі види антропонімів:

1. Особові імена, тобто ім'я, дане людині при народженні.
2. Патроніми - імена по батькові.
3. Прізвища, що являють собою родове або сімейне наймення, що передається дітям та онукам.
4. Родові імена - вважаються більш важливими, ніж прізвища.
5. Андронім - іменування жінки за іменем, прізвищем чи прізвиськом її чоловіка;
6. Мононімами називають повні імена, що складаються лише з одного слова, яке використовується замість традиційних повних імен та прізвищ.
7. Прізвиська - додаткове ім'я, що надається людині оточуючими з погляду на характерні риси характеру, зовнішності або завдяки професіям та різним життєвим обставинам;
8. Псевдоніми - ім'я, використовуване людиною замість справжнього у тій або іншій публічній діяльності;
9. Автонім – справжнє ім'я автора;
10. Зооніми - імена та клички тварин.
11. Криптоніми, що являють собою так звані приховані імена, що не надають можливості ототожнити з автором ту чи іншу конкретну особу;.
12. Антропоніми літературних творів, героїв фольклору, міфів;
13. Етноніми, утворені від назви націй, народів або народностей;
14. Техноніми - статусні імена людини.

Відповідно до етнічного характеристик антропонімічного кола, сучасні імена можна поділити на декілька груп, що формувалися протягом багатьох століть.

1. Язичницькі, дохристиянські імена.
2. Візантійські та християнські особові імена.
3. Антропоніми, які притаманні лише певним українським територіям.
4. Запозичені імена сучасної епохи.

За часом виникнення М. М. Торчинський поділяє українські антропоніми на чотири групи:

- 1) Архаїчні, які виникли до XI століття.
- 2) Давні, які виникли в XI - XVIII столітті.
- 3) Нові, які виникли у XIX - XX столітті.
- 4) Новітні, які виникли у XXI столітті.

М.Л.Худаш пропонує детальну класифікацію антропонімів та поділяє всі найменування на три групи:

- 1) власне антропоніми. До них відносяться власне імена.
- 2) апелятивні - іменування, які не називають людини за її власними особовими назвами, а дають двозначне значення. Вони використовуються тільки у випадку, коли апелятивним словом замінене ім'я вже відомої особи.
- 3) мішані, або антропонімічно-апелятивні іменування, в яких, крім власних назв людини, як допоміжний засіб її ідентифікації, використовуються ще апелятивна форма.

Залежно від власне будови антропонімів їх можна поділити на:

1. Одночленні антропоніми - базується на використанні тільки одного наймення для ідентифікації особи.
2. Двочленні антропоніми, характерною особливістю яких є фіксована сполука двох слів, що служить для означення особи.
3. Тричленні антропоніми, що представляють собою звичну для української антропонімії модель: власне ім'я- патронім - прізвище.
4. Чотиричленні антропоніми. з часткою, що вказує на родову чи генеалогічну приналежність іменованої особи.

Отже, антропонімія являє собою важливий пласт мовної системи будь-якої мови. За допомогою власних назв люди ідентифікують людей, виділяють їх з натовпу. Антропоніми також уособлюють у собі культуру та звичаї народу.

РОЗДІЛ II. ЛІНГВОСЕМІОТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКИХ АНТРОПОНІМІВ: СЕМАНТИЧНИЙ, МОРФОЛОГІЧНИЙ І ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У китайській мові антропонім - це найменування людини, що допомагає ідентифікувати особу та містить етнокультурні відомості про етапи розвитку особистості. Сучасна система китайських антропонімів походить від давньої національної культури [19, с.22].

Найдавніші китайські наймення походили від тотемів та міфологічних персонажів, яким поклонялися предки. Наприклад, Лун (дракон), Чжу (свиня), Ян (баран). Також існували прізвища, до складу яких входив ієрогліф на позначення жіночого роду. З розвитком історії та культури виникали племінні прізвища, яке було обов'язкове для всіх родичів в одному племені [19, с.22].

Імена людей та живих істот загалом у китайській мові доцільно відносити до особливого виду реалій. Реалії - це предмети матеріальної чи духовної культури, характерні для того чи іншого народу. Вони виражають колорит та національні надбання кожного народу. У перекладознавстві під реаліями розуміють слова та вирази, що позначають різні культурні предмети або поняття.

Антропонімічні традиції Китаю докорінно вирізняються від українських та умовно цей процес можна розподілити на два: набуття власного імені та успадкування прізвища.

Л. Р. Концевич виділяє такі типи власних імен за структурою [28]:

1) Прізвища (姓 - сін). Вони в більшості своїй односкладові та двоскладові. У сучасних китайців в основному односкладові прізвища. Вони зазвичай стоять на першому місці перед особовим ім'ям (одно- і двоскладовим), другим ім'ям, зменшувальним ім'ям, прізвищем, псевдонімом тощо, наприклад:

а. односкладове прізвище + односкладове ім'я: Ду Фу, Ван Лі. Сюди ж відносяться псевдоніми з тією ж самою конструкцією: Мао Дунь, Лао Ше.

б. двоскладове прізвище + односкладове ім'я: Чжан Сяофан, Чжао Цзиан, а також псевдоніми: Тао Юаньмін.

в. односкладове прізвище + двоскладове ім'я Люй Шусян.

г. двоскладове прізвище + двоскладове ім'я Чженчжан Шанфан.

Якщо прізвище супроводжується посадою чи родом занять людини, то зазвичай передує їм (王老师 - Wang laoshi, де 王 - прізвище людини, а 老师 - рід його занять: учитель) [28].

2) Особисті імена (名-мін). Китайські імена в основному двоскладові, рідше - односкладові. Про те, що в Стародавньому Китаї імені надавалося велике значення, свідчить збережений звичай вживання для однієї людини кількох імен:

- дитяче ім'я (дають батьки);
- нове ім'я (ім'я дається в шкільний період);
- доросле, офіційне ім'я (людина бере собі ім'я самостійно після досягнення повноліття). Доросле ім'я може змінюватися протягом життя;
- посмертне ім'я (ім'я викарбовується на дерев'яних табличках предків, що виставляються на домашніх вівтарях або в китайських храмах. Ім'я підводить підсумок життєвого шляху і містить оцінку дій людини його родичами або сучасниками) [19, с.20].

Практично до нашого часу зберігся властивий тільки для Китаю звичай використовувати в особистих іменах маркери поколінь (фанцзи 范字, бейцзи 辈字, ханді 行第, хан 行), пов'язаний з системою обліку поколінь пайхан. Формування системи фаньцзи почалося ще при династії Чжоу, остаточно вона сформувалася за часів династії Тан, при правлінні династії Сун отримала найбільше поширення [28].

Маркери поколінь входять до складу індивідуального особистого імені або як єдиний графічний детермінатив в іменах братів і сестер одного покоління (якщо імена односкладові), або як загальний для одного покоління ієрогліф (якщо імена двоскладові). Іноді могли реалізовуватися обидва ці

принципи. В імені першого голови КНР «Мао» (毛) - це родове спадкове ім'я, «Цзе» (泽) - маркер покоління, а «Дун» (东) - безпосередньо індивідуальне особисте ім'я [17].

Китайська антропонімічна модель також включає й прізвиська - хао (号). Прізвиська людині найчастіше надавали оточуючі, керуючись певними рисами характеру або особливостями зовнішності. Літературний псевдонім - бімін (笔名) - часто носив художнє забарвлення, а професійний літератор або митець міг мати навіть кілька псевдонімів. Творчий псевдонім іхао (艺号) обирався особисто відомими діячами літератури та мистецтва. Наприклад, Тао Юаньмін (陶渊明) називали Улю Сяньшен (五柳先生), що можна перевести як «Пан п'яти верб». Він вибрав собі такий псевдонім, оскільки поруч з його будинком росло п'ять верб. Як і в будь-якому іншому суспільстві, в Китаї людину могли називати різними прізвишками [17].

Як правило, поєднання індивідуальних особистих імен зі спадковими іменами повинно було відповідати вимогам милозвучності, краси написання і семантичної сумісності.

На першому місці стояли вимоги до звучання і зручності вимови. Особливо неприємними вважалися імена, в яких всі склади починалися з однакового приголосного звуку, наприклад, Ван Веньвей (汪文威) або Бао Бобан (包伯帮) рекомендувалося змінити на Ван Бовей (汪伯威), Ван Веньбан (汪文帮), Бао Веньбан (包文帮), Бао Бовей (包伯威) [17].

Серйозна увага приділялася сполучуваності тонів прізвища і можливого імені. Можна виділити деякі загальні закономірності в тональному малюнку китайських прізвищ і імен:

- Якщо фамільний ієрогліф вимовляється першим, другим або третім тоном, тоді ім'я або перший ієрогліф (склад) імені, як правило - першим або четвертим тоном.

- Якщо прізвище вимовляється четвертим тоном, то ім'я або перший його склад - першим, другим або третім тоном. Крім загальних правил, існують і більш особисті вподобання [17].

Гармонійними двокомпонентними іменами вважаються ті, початковий склад яких читається третім або четвертим тоном, а останній другим [17].

До трикомпонентних імен фонетичні вимоги ще вищі. Вони ускладнюються, оскільки збільшується шанс скласти неблагозвучну комбінацію, якщо невірно підібрати тональний малюнок. Вкрай дисгармонійними вважаються імена, складені з трьох третіх тонів і трьох четвертих тонів, в той час як два четвертих і другий - цілком прийнятна комбінація. Третій склад, вимовлений другим тоном, створює приємні враження про ім'я в цілому. Останній склад може вимовлятися четвертим тоном в тому випадку, коли попередній вимовляється другим [17].

Гарно звучать і подвійні імена, тобто ті, що складаються з двох однакових ієрогліфів, наприклад Цзінцзін (静静) і Цяньцянь (茜茜), але вони в більшості своїй жіночі. У чоловічих іменах все ж краще в якості останнього використовувати знак, вимовлений другим тоном, тому що вважається, що він надає імені милозвучність і мужність [17].

Другим за значимістю критерієм була краса при написанні. Важливо, щоб ієрогліфи поєднувалися по висоті та ширині знаку, «повні» знаки поєднувалися з «худими», «сильні» зі «слабкими» і т.д.

Приклади «повних» знаків (肥): 施, 圆, 丰, 赐, 态, 备.

Приклади «худих» знаків (瘦): 七, 小, 干, 卜, 子, 于, 卡, 千.

Приклади «довгих» знаків (长): 早, 芥, 申, 奇, 年, 平, 芽, 被, 辛.

Приклади «коротких» знаків (短): 四, 丑, 土, 正, 也, 企, 山, 丘, 生.

Приклади «сильних» знаків (强): 奋, 成, 泰, 威, 兴, 飞, 武, 猛.

Приклади «слабких» знаків (弱): 穿, 亢, 己, 门, 口, 空 [17].

Сучасне повне офіційне приватне особисте людини в Китаї (що фіксується в посвідченні особи загальнодержавного зразка та інших офіційних

документах) складається з двох компонентів - родового спадкового імені та особистого імені. При записі на першому місці стоїть спадкове, а за ним особисте ім'я. В наш час число ієрогліфічних компонентів китайського імені може варіюватися в такий спосіб:

1. Два компонента, де перший позначає прізвище, а другий - ім'я; наприклад, Хун Шен (洪深), Лай Хе (赖河);

2. Три компонента, які можуть інтерпретуватися подвійно: або перший - прізвище, два останніх - ім'я, наприклад, Цянь Дефу (钱德富), Чжан Венътянь (张闻天), або перші два позначають прізвище, а останній - ім'я, наприклад, Сима Хай (司马海);

3. Чотири компонента, два перших з яких - прізвище, а два останніх - ім'я; наприклад, Шангуань Ваньер (上官婉儿), Оуян Беньі (欧阳本义) [17].

Досягнувши повноліття, китаєць отримував своє «доросле», офіційне ім'я, яке носив вже до смерті. Це ім'я йому також давали батьки. Коли китаєць поступав на службу, він міг самостійно або за допомогою батьків, друзів вибрати друге офіційне ім'я. Це ім'я було доповненням до офіційного. Крім того, доросла людина мала право вибрати собі ще й псевдонім. Сьогодні другі імена і псевдоніми майже не використовуються. Найчастіше дорослий китаєць має одне ім'я. Хоча ще й залишається традиція давати при народженні малечі «дитячі» імена, що вживаються тільки в сім'ї [23].

2.1 Прізвища

Перелік суто китайських прізвищ обмежується 100 і пов'язаний з давнім міфом про виникнення людини на землі. Вважається, що Велика Нюй Ва одного дня вирішила зліпити з глини людей. Вона старанно виліпила 100 фігурок, вдихнула у них життя, і вони стали першими людьми. Але потім богині стало нудно ліпити кожну фігурку з глини окремо. Вона узяла мотузку, занурила її у глину, з якої перед тим ліпила людей, і почала сильно бити мотузкою по глині. Коли краплі з мотузки потрапляли на землю, вони ставали

людьми [41]. Вважається, що від тих перших 100 фігур, які Нью Ва виліпила власноруч та оживила, пішли китайці. Всі інші люди на землі пішли з тих крапель, що падали з мотузки. Тому і суто китайських прізвищ - лише 100. Найпоширенішими є 王 wang, 张zhang, 马 ma, найбільш рідкісними - 柳 liu, 梅 mei, 欧 ou тощо [23].

Велика кількість давніх прізвищ з'явилися 2000-3000 років тому, але офіційно їх поява датується 1000-1500 років тому, багато з них відкололись від створених ще раніше. Дуже часто китайське прізвище перетворювалося на кілька нових. Деякі прізвища утворилися від назв місць, де проживала людина. Інші з назв офіційних посад при дворі імператора. Ще інші дарувалися імператором своїм фаворитам: принцам, генералам, міністрам, поетам як велика честь. Так само існували прізвища, які були створені задля покарання, щоб присоромити цілу сім'ю чи клан на всі майбутні покоління. Серед багатьох китайських прізвищ є й ті, які носили династії імператорів: прізвище, яке мали імператори династії Мін (1368-1644) - Чжу (朱); династії Сун (960-1279) - Чжао (趙); династії Тан (618-907) - Лі (李); династії Хань (близько 206 до н.е. - 220 до н.е.) - Лю (劉)) [44].

У давні часи на території Китаю існували два типи прізвищ:

- 1) родинні імена 姓 [xìng] - сін;
- 2) кланові імена 氏 [shì] - ши.

Сучасні прізвища виникли саме з цих двох типів імен. Цікаво те, що в Китаї на той час існувало приблизно сто прізвищ, звідси походить назва простого народу «老百姓» - lǎobǎixìng, що дослівно перекладається як «стара сотня прізвищ» [44].

Перед періодом Ворогуючих царств (V ст. до н. е.) тільки члени імператорської родини і аристократична еліта могли носити прізвища. Історично також існувала різниця між Сін та Ши. Сін - це були прізвища, які носили члени імператорської родини. Вони зазвичай склалися з ключа 女 (означає жіночу приналежність), що означає, що ці прізвища походили з

матріархальних часів, які базувались на материнській лінії. Перед династією Цінь (III ст. до н. е.) Китай був переважно феодальною країною. Коли землі почали ділити між спадкоємцями, то створили додаткові прізвища Ши, щоб позначити більш і менш важливі лінії спадкоємців, незважаючи на те, що вони мали одного предка. Таким чином, шляхетна людина мала два прізвища - Сін та Ши. Після того, як Цінь Шихуан об'єднав країну у 221 році до н. е., прізвища поступово зійшли до нижчих класів, і різниця між Сін і Ши зникла [44].

Прізвища нерідко мають які-небудь локальні ознаки, що, в свою чергу, пояснюється їхнім походженням. Оскільки прізвища ведуть своє походження з різних областей, можна говорити про «географію» прізвищ. Наприклад, в провінції Юньнань дуже поширена прізвище Дуань (段), в Гуансі і Гуандун особливо часто зустрічається Ю (游), в Пекіні, в районі Фаншань багато хто носить прізвище Вей (隗), в Хубеї і Гуандуні сконцентрована прізвище Оу (区), в Хебеї і Шаньдуні часто можна зустріти прізвище Мо (莫), прізвища Цзін (金) і Пу (朴) найбільше представлені на північному сході в місцях компактного проживання корейської національної меншини. Таким чином, іноді за прізвищем співрозмовника можна припустити звідки він родом [17].

Традиційно китайські прізвища складаються з одного ієрогліфа. Успадкування прізвища відбувається по батьківській лінії. Жінка у Північному Китаї до заміжжя мала прізвище батька та, взявши шлюб, приєднувала до нього прізвище чоловіка. В деяких місцевостях Китаю прийнято було змінювати жінці після одруження не тільки прізвище, але й ім'я на розсуд свекрухи. Вважалося, що вірно вибране родиною чоловіка ім'я допоможе дівчині скоріше стати її невід'ємною частиною. У сучасному Китаї жінки після заміжжя зберігають дівоче прізвище. Китайки вважають це величезним здобутком політики Нового Часу щодо дотримання принципів гендерної рівності [23].

Із тисяч прізвищ, які існували і були зафіксовані у історичних текстах доханьської доби, більшість зникли або спростилися. За останні століття деякі

двоскладові прізвища втратили один склад. А після спрощення ієрогліфів у 1954 році багато прізвищ були графічно спрощені [44].

Проте сила традиції така, що в Китаї всі однофамільці вважаються за родичів. Тому до 1911 р. шлюби між однофамільцями заборонялися незалежно від того, існували між хлопцем і дівчиною реальні споріднені стосунки чи ні. Для того, щоб конкретизувати, до якої гілки тих, що носять дане прізвище, належала людина, перед її спадковим ім'ям ставили назву повіту, з якого вона була родом [9].

За даними шостого перепису населення КНР, що відбулася в 2010 році можна виділити список з найбільш розповсюджених прізвищ у Китаї:

李 (lǐ) - 7,94%. На півночі й північному сході КНР представників прізвища більше 8%, на Півдні - менше 8%. Найменша кількість представників проживає на Південному Заході, близько 4%.

王 (wáng) - 7,41%.

张 (zhāng) - 7,07%. Широко представлена в чотирьох провінціях: Шаньдун, Хенань, Хебей, Сичуань.

刘 (liú) - 5,38%. Широко представлені в регіоні Півночі й Північного Сходу, провінціях Хебей, Ляонін, а також в Пекіні й Тяньцзіні.

陈 (chén) - 4,53%. Широко представлені в регіоні Півдня Китаю, на Тайвані і в провінції Гуандун.

2.2 Індивідуальне ім'я

Особисте ім'я - мін (名) - це індивідуальне позначення людини, що в переважній більшості випадків дається при народженні батьками [17].

В період правління династії Чжоу формуються перші зафіксовані в писемних пам'ятках принципи іменування, а також заборони, що обмежують вибір засобів створення імені. Крім того, визначається порядок і церемонія надання імені, формуються правила використання того чи іншого компонента іменування людини [41] .

Індивідуальне ім'я людини в Китаї традиційно записується одним або двома ієрогліфічними знаками, тобто є односкладним або двоскладним. Кількість китайських імен теоретично необмежена, оскільки будь-яке слово або словосполука можуть бути використані як власне ім'я [23].

Проте в практиці велике значення надається традиціям. Ім'я має бути не тільки благозвучним, але і мати певне смислове значення. В особистих іменах чоловіків традиційно вживаються слова, що вказують на такі якості, як мужність, доблесть, вірність обов'язку, а в іменах жінок - назви квітів, коштовного каміння, метеликів, епітети, пов'язані із затвердженням жіночих чеснот, або вишукані поетичні образи. У сучасних іменах ці особливості нерідко нівелюються. В іменах братів і сестер одного покоління традиційно використовується один і той самий ієрогліфічний знак або графічний елемент, що виступає як детермінант спорідненості [44].

Одна проблема, пов'язана з формуванням імен в Китаї - використання односкладових і двоскладових імен. У різні періоди вона вирішувалася по-різному. Змінювалося і співвідношення односкладових і двоскладових імен. Від часів Чжоу до кінця Хань стиралися межі між родовим (姓) і клановим (氏) спадковим ім'ям. Формувалася модель «родове ім'я + особисте ім'я». У цей період переважали односкладові імена [44].

Цьому явищу можна дати два пояснення. По-перше, існування уявлення про пару, як про зразок гармонії - в Китаї з давніх-давен вважалося, що парні числа символізують щастя й удачу. Крім того, як один з основних інструментів комунікації, односкладове ім'я легше вимовлялося, розпізнавалося і запам'ятовувалося.

Кількість двоскладових імен значно збільшується після династії Хань. Після династії Тан число двоскладових імен ще більше зростає [44].

Вибору імені в Китаї здавна приділялась велика увага. Мотив для вибору імені може бути дуже різним. Тому і принципи утворення імен також різні. До їх складу зазвичай входять:

- апелјативи, значення яких показує істотні ознаки дитини, наприклад, 黑丫头 - Heiyatou - «смуглянка»;

- ієрогліфи, що відображають побажання і очікування батьків, які вони покладають на дитину. 福- Fu - це побажання дитині процвітання у житті; 健 - Jian використовується як побажання дитині бути сильною і витриманою;

- ієрогліфи, що прогнозують призначення дитини у родині. Так, у сім'ї, де дуже хотіли мати сина, народжену дівчинку могли назвати 临弟 - Lindi, що в перекладі означає «та, що приведе молодших братів»;

- назви тварин, які дарують дитині здоров'я, силу перебороти хвороби 小虎 - Xiao Hu (тигрень), 小龙 - Xiao Long (маленький дракон);

- цифри, які позначають місце дитини в родині: 刘三 Liu San (Третій з роду Ліу), 梅六 Mei Liu (Шостий з роду Мей)

- назва місцевості, місяця, коли дитина народилася, погодних та природних особливостей, що мали місце під час народження дитини, тощо;

- ієрогліфи, які входять до складу імен героїв, місцевих поважних осіб, родичів, які отримали посади тощо (вважалося, що у цьому випадку дитина отримує добрі властивості того, ким захоплюються батьки);

- ієрогліфи, які рідко використовуються на письмі (для того, щоб особливо виділити ім'я для дитини серед інших) [23].

У китайській антропонімії відсутній канонізований список індивідуальних імен. У якості індивідуальних імен може виступати будь-яке поєднання ієрогліфів, де кожний окремо має певне значення [23].

Також існують деякі традиції щодо соціального вжитку імен у Китаї:

- за дитячим ім'ям людину називають лише батьки;
- за ім'ям можуть називати людину лише батьки чи чоловік/дружина;
- вимовляти вголос імена батьків чи родичів старшого покоління вважається проявом зневаги до них;
- родичі називають людину за прізвищем, якому передує морфема 小;

- друзів називають також за прізвищем, після якого може ставитися морфема 哥 (старший брат), 弟 (молодший брат), 妹 (молодша сестра), 姐 (старша сестра), яка не позначає спорідненість, але вказує вікові відмінності;
- родичів називають також за прізвищем, після якого стоїть позначка спорідненості: 姊 (тітка), 叔(дядько), 久 (дядько);
- офіційне звернення передбачає використання прізвища людини, яке передує роду його занять чи посаді: 刘老师(Вчитель Ліу). У тих випадках, коли неможливо визначити рід занять людини, вживаються нейтральні слова: 师傅 (вчитель, поважна людина), 生先 (пан), 小姐, 夫人(пані) [23] .

Отже, можна зазначити деякі загальні тенденції у формуванні особистих імен.

- У давнину система досить аморфна, імена формуються за принципом прізвиськ. Немає чітких критеріїв у виборі іменних знаків.
- В остаточному вигляді антропонімічна модель оформилася при династії Хань, саме з цієї причини доханьські пам'ятки, в яких є фрагменти, присвячені особистим іменам, носять скоріше приписовий, а ханьські - описово-аналітичний характер.
- Облік підходящої семантики як принцип формування імені остаточно закріплюється за часів правління династії Тан.
- Починаючи з періоду правління Південних і Північних династій на вибір імені можуть впливати міжетнічні контакти [17].

2.2.1 Дитяче та учнівське ім'я

Дитяче ім'я або сяомин (小名) - неофіційні імена дітей, що використовуються тільки в колі сім'ї. Їх також називають молочним ім'ям (奶名), ім'ям, яке утримує душу (定魂名). Це ім'я давалося до наречення істинним іменем - мін. Дитячі імена з'явилися з глибокої давнини, але до сих пір вони виконують суто розпізнавальну функцію.

Обиралися дитячі імена досить просто, від них не вимагалось витонченості, милозвучності та глибокого сенсу. Так ідуть справи з дитячими іменами і в наш час [17].

Учнівське ім'я - сюемін (学名, 训名) давалося батьком або вчителем в той момент, коли дитина починала вчитися в домашній або громадській школі. Це ім'я давалося після дитячого та дорослого офіційного імен. Змісту учнівського імені надавалося велике значення, воно, як правило, виражало побажання добре вчитися, часто містило натяки на класику Багато історичних особистостей відомі нам за їх учнівськими іменами. В такому випадку офіційно дане ім'я - мін повинно бути вказане як «споконвічне ім'я» (原名) або «перше ім'я» (本名). В наші дні звичай давати учнівські імена повністю зник [17].

2.2.3 Буддійські та монаші імена

Буддійські імена мали декілька різновидів: фамін (法名) - «ім'я в законі Будди» та фахао (法号) - «прізвисько в законі Будди», цземін (戒名) - «ім'я, що дається при прийнятті постригу», сенмін (僧名) - «чернече ім'я», фахуей (法讳) - «приховане в законі Будди» [44].

Ім'я давалося наставником у вірі після прийняття постригу і відходу зі світу, самостійно придумувати його було заборонено статутом. Буддійське ім'я також могли приймати віруючі миряни, що дотримуються обрядів, або воно давалося дитині до народження при бажанні батьків присвятити його Будді [44].

Фамін (法名) і фахао (法号) - це конфесійні імена, тому при виборі ієрогліфів для складання імені враховувалася буддійська термінологія, вислови Будди, назви основних феноменів, бажані властивості віруючого, імена патріархів. Найчастіше в буддійських чернечих іменах використовуються такі ієрогліфи, як, 佛, 僧, 智, 慧, 禅, 心, 真, 善, 性, 空, 觉, 悟, 清, 静, 灵, 妙, 了, 空, 醒, 玄, 天, 海, 因, 果, 明, 法, 惠, 行, 圆, 通, 普, 照, 弘, 德, 如, 颖. Як правило, чернечі імена двоскладові [44].

Між фамін (法名) і фахао (法号) так само, як і між мирськими особистим ім'ям - мін і прізвиськом - хао є істотна різниця. Якщо монах чи монахиня здійснювали будь-який подвиг в ім'я віри, відрізнялися тривалою благочестивою поведінкою, мали заслуги перед державою, вони отримували почесне звання фахао (法号), яке відрізняло їх від інших ченців. Це звання могло даватися як вищою церковною інстанцією, так і місцевим світським урядом або навіть імператорським двором [44].

Багато буддійських іменувань утворювалися за тією ж моделлю, що і терміни спорідненості. Крім того, існувало багато важливих слів-звернень, які дуже можуть бути схожі на особисті імена. І до ченця, і до черниці використовувалося звернення шіфу (师傅), перед яким ставилося або конфесійне ім'я, або посада в церковній ієрархії, або звання. До освічених ченців зверталися фаши (法师), до осіб, які займали високу посаду в монастирі - дахешан (大和尚) або чжанлао (长老) [44].

Даоське ім'я називається даомін (道名) або даохао (道号). Давалося наставником у вірі після прийняття обітниці або вибиралося самостійно в залежності від внутрішніх порядків тієї чи іншої секти, шляхи звернення до даосизму, ступеня релігійності адепта [41] .

Даоські ченці називаються даоши (道士), цяньдао (乾道), черниці - ньюйгуань (女冠), куньдао (坤道). У даосів було досить багато постійних елементів іменування, що позначали статус в ієрархії і в якості постійних компонентів входили в конфесійні імена [44].

Слово даоши (道士) з'явилося ще в епоху Чжаньго, при династіях Цинь і Хань воно було синонімом фанши (方士) - «маг». Після утворення релігійного даосизму воно поступово стало позначати людей, які удосконалюються в осягненні Дао. Після періоду правління Південних і Північних династій його семантика остаточно визначилася. Так називали тих, хто міг кинути все і залишити сім'ю (舍凡出家), жити в монастирі (居住道馆), вивчати канони і

дотримуватися обітниці (诵经持戒), дотримуватися посту і вдосконалюватися в осягненні Дао (修斋行道) [44]..

Різниця між даомін (道名) і даохао (道号) така ж, як і між фамін (法名) і фахао (法号). Даохао - це поважне звання, яке присвоювалося за заслуги і подвиги в вірі церковною організацією, світською владою або дарувалося імператорським двором (іноді посмертно) [44]..

2.3 Імена китайських імператорів, як особливий вид китайських антропонімів

Імена китайських імператорів являють собою феномен китайської антропонімії. Вживання їх у письмовому та усному мовленні каралося законом, винних засуджували до страти [23].

Вважалося, що справжнє ім'я імператора вголос вимовляється лише 2 рази за все його життя: перший раз ім'я пошепки вимовляє мати, коли дитина народилася, а другий - коли імператора ховають. Замість імені імператора зазвичай використовувався девіз його правління, а після смерті - храмове або посмертне ім'я. Причому девіз правління міг бути зміненим протягом життя імператора і вирізався на його особистих печатках. В рамках однієї династії девізи не повторювалися [23].

Девіз років правління (年号). За своєю суттю девіз років правління з самого початку не є антропонімом. Так називається період правління того чи іншого імператора. Перші девізи років правління з'явилися при династії Хань. Ця традиція іменування не припиняла свого існування аж до падіння династії Цин. При династіях Мін і Цин няньхао стали вживатися в якості одного з імператорських імен [17].

Девіз років правління складається в більшості випадків з двох ієрогліфів, чотирикомпонентні девізи були у єдиної в історії Китаю жінки-імператора У Цзе-тянь. І за життя імператора, і після його смерті їх дозволялося вимовляти, що стало однією з причин ототожнення їх з особистим ім'ям. Так могли

називати імператорів в розмові в неофіційній обстановці. У ситуаціях, які вимагали дотримання етикету (так само, як при прямому зверненні) няньхао як особисті іменування не використовувалися [17].

Храмове ім'я (庙号). Мяохао (庙号) - це одне з посмертних імен, яке давалося померлому імператору. Прообрази їх існували ще при династії Шан. Храмові імена з'явилися за часів ханьського імператора Цзін-ді (汉景帝). Спочатку ці слова не були особистими іменами, але через те, що у кожного імператора був свій храм, поступово їх стали асоціювати з іменами. Згодом був встановлений регламент, згідно з яким храмове ім'я давалося кожному імператору [17].

Система присвоєння храмових імен мала певні особливості:

1. На початковому етапі розвитку ці іменування були не особистими іменами, а назвами поминальних храмів на честь померлих імператорів. Як власна назва в чистому вигляді вони почали сприйматися при династії Цзінь (晋).

2. У часи Західної Хань для кожного імператора будувався окремий храм. Починаючи з Східної Хань поминальний регламент розвивався в бік спрощення, з'явився порядок «індивідуальних прибудов в одному храмі» (同堂异室之制). Починаючи з Східної Цзінь (东晋) будувався тільки один імператорський храм предків (太庙), тому саме починаючи з Західної Цзінь, мяохао з назв храмів перетворилися в особисті посмертні імена.

3. У храмових іменах імператорів як структуроутворюючих елементів використовуються ієрогліфи цзу (祖) і цзун (宗). Імена формувалися за схемою «... 祖» або «...宗», де перший ієрогліф був характеристикою основних заслуг або чеснот померлого [17].

Посмертні імена (谥号). Посмертне ім'я давалося відповідно до оцінки життєвого шляху після смерті. Імператорам посмертні імена давалися після обговорення особливих церемоній, чиновникам їх дарував двір. Крім того, існували приватні посмертні імена, які друзі, родичі або знайомі давали

літераторам і вченим, цілком природно, що за своїм характером вони відрізнялися від подарованих двором [17].

До початку правління династії Цинь посмертні імена були привілеєм правителів, можновладної знаті і вищих сановників. Посмертні імена присвоювалися відповідно до заслуг, вони носили яскравий оціночний характер [17]. Крім чиновників і аристократів, посмертне ім'я могли мати літератори, вчені або люди, які відійшли від справ (隱士). Таке ім'я давали родичі, друзі та учні, воно не вимагало затвердження двором, тому називалося «приватне посмертне ім'я» (私 謚). За своїм характером приватне посмертне ім'я більше відповідає розумінню прізвища в російській культурі - для них не було чітко встановленого регламенту [17].

В результаті такої великої кількості категорій, що ономазувалися, в перекладах та дослідженнях іноземців нерідкі змішення звань і титулів і рангів знатності, а також цивільних, військових і вчених чинів, назв посад і звань з назвами власними (Цин Шихуанді увійшло в європейську науку як власне ім'я імператора без урахування того, що Хуанді перекладається з китайської як «імператор» і є титулом) [23].

Висновки до Розділу II

Отже, китайський антропонім також допомагає ідентифікувати особу та містить етнокультурні відомості про етапи розвитку особистості. Сучасна система китайських антропонімів походить від давньої національної культури Китаю.

Найдавніші китайські наймення походили від тотемів та міфологічних персонажів, яким поклонялися предки. Також існували прізвища, до складу яких входив ієрогліф на позначення жіночого роду. З розвитком історії та культури виникали племінні прізвища, яке було обов'язкове для всіх родичів в одному племені. Імена людей та живих істот загалом у китайській мові доцільно відносити до особливого виду реалій.

Найбільш розповсюдженою та досліджуваною в китайській мові є система саме власних назв. Існують наступні типи власних китайських імен:

- a. Прізвища (姓 - сін).
- b. Особисті імена (名-мін).

Сучасне повне офіційне приватне особисте людини в Китаї складається з двох компонентів - родового прізвища та особистого імені.

Перелік суто китайських прізвищ обмежується 100 і пов'язаний з давнім міфом про виникнення людини на землі.

У китайській антропонімії відсутній канонізований список індивідуальних імен. У якості індивідуальних імен може виступати будь-яке поєднання ієрогліфів, де кожний окремо має певне значення.

У свою чергу людина за життя та після смерті може мати декілька варіантів особистого імені:

- дитяче ім'я (дають батьки);
- нове ім'я (ім'я дається в шкільний період);
- доросле, офіційне ім'я (людина бере собі ім'я самостійно після досягнення повноліття).;
- посмертне ім'я.

Також у певного пласту населення існували буддійські імена та імператорські імена. Буддійські імена давалися наставником у вірі після прийняття постригу і відходу зі світу, самостійно придумувати його було заборонено статутом. Буддійське ім'я також могли приймати віруючі миряни, що дотримуються обрядів, або воно давалося дитині до народження при бажанні батьків присвятити його Будді.

Імена китайських імператорів являють собою феномен китайської антропонімії. Вживання їх у письмовому та усному мовленні каралося законом, винних засуджували до страти. Замість власних імен імператори називались за наступними найменнями:

- Девіз років правління;

- Храмове ім'я;
- Посмертні імена.

РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНТРОПОНІМІВ У КИТАЙСЬКОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Публіцистичний дискурс включає широкий спектр тематик та рубрик, що розповідають про різні культури та цивілізації, народи та держави.

В процесі аналізу матеріалів публіцистичного дискурсу як особливого феномену сучасного комунікативного простору спершу доцільно розглянули поняття «дискурс» та проаналізували явище публіцистики та публіцистичного дискурсу. Серед найважливіших функцій публіцистичного дискурсу - інформаційна та впливова. Тому цей вид дискурсу є важливим засобом не тільки поширення інформації, а й впливу на соціум у різних культурних середовищах. Для цього використовується публіцистичний стиль, який належить до сфери засобів масової інформації. Лексика даного мовного жанру виключно багата і різноманітна [67].

У сучасному мовознавстві дискурс виступає як мовленнєве явище, що формується між учасниками комунікації та складається з ситуації спілкування та тексту як продукту спілкування. Іншими словами, дискурс - це абстрактний опис певних ознак у конкретних текстах. Публіцистичний дискурс дає широкий матеріал для розв'язання численних проблем мовної та міжмовної комунікації та через інформацію формує масову свідомість суспільства [10].

При перекладі потрібно враховувати особливості власне мови, з якої або на яку здійснюється переклад. Китайська мова - одна з особливих мов світу, написання слів якої передається шляхом особливих небуквенних символів - ієрогліфів. Система передачі антропонімів з китайської мови на українську переважно базується на транскрибуванні, або транскрипції.

Лише у деяких випадках застосовується змішаний тип перекладу - калькування, тобто дослівний переклад, та транскрипція. Такий вид перекладу часто зустрічається при перекладі імен імператорів чи відомих людей, у власних назвах яких використовуються позначки титулу.

Транскрипція - це пофонемне уподібнення слова мови оригіналу на мову перекладу за допомогою пофонемного підбору звучання у мові перекладу. Вид

перекладу при цьому не грає аж ніякої ролі: в письмовому перекладі використовуються графічні знаки, які є загальноприйнятими для запису фонем, подібної до фонемі оригіналу. В усному перекладі слово інтерпретується лише в усному вигляді. Найчастіше в усному перекладі буває достатньо лише вимовити власне ім'я. Такий спосіб перекладу часто називають транслітерацією. Отже, транслітерація - це механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності, тобто передача однієї писемності літерами іншої [42].

Основні вимоги до фонетичної транскрипції:

- кожен звук повинен мати свій особливий буквенний символ, який позначається літерами алфавіту української мови;
- кожен знак повинен означати тільки один який-небудь звук;
- система повинна давати можливість вживати єдині додаткові позначки для ряду звуків, що мають якусь спільну додаткову характеристику або ознаку [58] .

Якщо склад фонем в різних мовах не співпадає, то у такому випадку підбирається найбільш близька за звучанням фонема, незважаючи на те, що вона може відрізнитися за артикуляційними показниками [61].

3.1 Методи лінгвістичного дослідження

Перед початком будь-якого дослідження важливо виділити основні методи дослідження. Метод дослідження виступає одним з важливих знарядь завдяки яким у різних науках виконують цілеспрямовану пізнавальну та досліджувану діяльність. Метод - поняття неоднозначне та може мати певні особливості в залежності від області використання. Проте в цілому метод можна інтерпретувати як сукупність прийомів для вивчення певного явища [8].

Антропонімія пов'язана з мовним лінгвістичним середовищем, саме тому у нашому дослідженні були використані методи лінгвістичного дослідження. Під методом лінгвістичного дослідження розуміють систему прийомів та

засобів для дослідження та аналізу певних мовних явищ та закономірностей. Методи лінгвістично дослідження поділяються на загальнонаукові методи та спеціальні. Загальнонаукові методи дослідження базуються на використанні вже відомих універсальних законах мови. У свою чергу спеціальні методи лінгвістичного дослідження використовуються лише в певні науки для аналізу певного об'єкта [8]. Для здійснення вдалого дослідження зазвичай використовують поєднання різних наукових методів.

У нашому дослідженні використовуються як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Із загальнонаукових методів було використано індукцію, дедукцію, аналіз, синтез, порівняння. Спеціальним науковим методом дослідження виступив структурний метод.

Порівняльний аналіз перекладу – один з методів дослідження антропонімів у даній роботі. У рамках цього методу було здійснено співвідношення антропонімів мовою оригіналу та їх перекладених еквівалентів мовою перекладу, спираючись на основні особливості китайсько-українського перекладу антропонімів.

Індукція – метод дослідження, при якому на підставі знань про окреме роблять висновок про загальне. Тобто від окремих лінгвістичних спостережень чи явищ здійснюють загальний умовивід. У даному дослідженні від аналізу та порівняння окремих антропонімічних перекладів був здійснений висновок про загальні особливості перекладу антропонімів у китайському публіцистичному дискурсі.

Важливими загальнонауковими методами являються аналіз та синтез. Аналіз являє собою розділення цілого на частини з їх подальшим аналізом та описом усіх можливих зв'язків між ними. Під час синтезу у свою чергу здійснюється поєднання цих розділених частин у одну цілісну систему.

Описовий метод напевно один з основних методів загальнонаукового дослідження у даній роботі. Він являє собою планомірне виділення, класифікацію та пояснення досліджуваних мовних одиниць. Описовий метод здійснюється за певною послідовністю:

1. виділення одиниць аналізу, або інвентаризація. У даному дослідженні було виділено певну кількість антропонімів з різних китайських статей, та переклад антропонімів з вже готових перекладів взятих статей. У вибірці зустрічаються антропоніми, що використовуються у різних реченнях та статтях та подекуди мають однаковий вигляд.

2. сегментація, членування виділених мовних одиниць. Для здійснення аналізу антропоніми було розділена на менші частини: імена, прізвища та апелятивні слова та словосполучення. Крім цього імена та прізвища були розділені на морфеми та перекладені. для аналізу антропонімів як етнокультурну складову китайської картини світу.

3. класифікація виділених одиниць. У дослідженні була здійснена класифікація за структурними особливостями антропонімів – однокомпонентній або двокомпонентний антропонім, антропонім жіночого або чоловічого роду; та класифікація за особливостями перекладу – транскрипція або калькування. На цьому етапі поряд з описовим методом була здійснена низка загальнонаукових та спеціальних методів.

4. інтерпретація виділених мовних одиниць. Інтерпретація тісно пов'язана з класифікацією та здійснюється майже паралельно з нею. У описовому методі застосовуються прийоми зовнішньої та внутрішньої інтерпретації. Зовнішня інтерпретація у свою чергу поділяється на два види:

- за зв'язком з позамовними явищами. У даному дослідженні антропоніми вивчалися поряд з соціологічними та культурними особливостями китайської національної картини світу.
- за зв'язком з іншими мовними одиницями. У даній роботі досліджувався зв'язок власних імен осіб з певними словами і словосполученнями, що являли собою позначення робочої посади згаданої особи.

Внутрішня мовна інтерпретація була здійснена за допомогою вивчення виділених явищ на основі парадигматичних зв'язків, тобто на основі

зіставлення та протиставлення мовних одиниць, виділення їх спільних та відмінних ознак [18].

Під час здійснення етапів описового методу були використані як загальнонаукові методи, так і спеціальні.

До спеціальних методів дослідження особливостей перекладу антропонімів відноситься структурний метод аналізу мовних явищ. Особливості та мета застосування методу походять з цього назви – структурний метод досліджує внутрішню організацію мови та передбачає поділ на певні елементи з подальшим аналізом відношень між цими елементами. Аналіз здійснюється за допомогою парадигматичної методики, що, як вже згадувалось, базується на зіставленні і протиставленні мовних одиниць, встановленню їх ознак та подальшому об'єднанні на основі цих ознак у різні групи.

Структурний метод реалізується в чотирьох методиках: дистрибутивній, безпосередніх складників, трансформаційній і компонентного аналізу. У дослідженні особливостей перекладу антропонімів був використаний аналіз за безпосередніми складниками та компонентний аналіз.

Під час аналізу за безпосередніми складниками відбулося поступове членування антропонімічної одиниці на її складники до нерозкладних елементів: антропонім ділився на повне ім'я та, за наявності, апелятивну частину; повне ім'я ділилося на власне ім'я та прізвище які у свою чергу ділилися на слова-морфеми.

Після членування здійснювався компонентний аналіз. Суть цього аналізу полягає в визначенні значення слів. З огляду на специфіку китайської мови, компонентний аналіз проводився поряд з аналізом за безпосередніми складниками, тобто відбувався поділ на найменші слова-морфеми з подальшим перекладом їх значення. Це відбувалося для дослідження культурної складової китайських антропонімів та аналізу можливих джерел утворення китайських імен та прізвищ [29].

3.2 Система Палладія

Транскрибування китайських власних назв традиційно здійснюється за допомогою системи Палладія. Система Палладія - це набір засобів транскрипції і транслітерації з китайської мови на російську.

Перша система китайсько-російської транскрипції була розроблена китаєзнавцем Н. Я. Бічуріним в 1839 році. В першій граматиці китайської мови він дає повний опис звукової системи китайської мови та визначає способи транскрибування китайських слів російськими буквами. Пізніше вона була дещо видозмінена і вживалась вже в «Повному китайсько-російському словнику» Палладія (Кафарова) і Павла Попова, звідки вона отримала назву палладіївської. Ця транскрипційна система використовується й понині [28].

Існують також певні труднощі, пов'язані з вживанням традиційної російської транскрипції:

1. Російські дволітерні поєднання «юй», відповідне трьом звукам [iui], використовується для позначення одного китайського [ǔ].
2. Цей же китайський звук в інших складах позначається однією літерою «ю», наприклад в «цзюнь»,
2. хоча по нормам російської орфоєпії у даному випадку «ю» відповідає одному голосному «у», вказуючи одночасно на м'якість попереднього приголосного.
3. Літера «ю» використовується не тільки для позначення звуку [ǔ], але також і для напівголосних на початку складу (юань, Юе) і після приголосного (цюань, Цюе), хоча за російською фонетичною граматикою нормам літера «ю» на початку складу і після приголосної має іншу звукову характеристику.
4. Немає чіткості у використанні букв «е, и». Наприклад, одна і та ж фонема [e] позначається наступним чином:
  - літерою «і»: Мінь, мін;
  - літерами «е, і, и»: фень, фин;
  - у всіх інших випадках літерою «е»; пень, пен.

5. У зв'язку з правилом російської орфографії, в якому йдеться, що після шиплячих приголосних не пишеться «и», одна і та ж китайська голосна [i] після фрикатів і аффрикатів позначається різними буквами в російській транскрипції:

- чи, ши, жи, чжи;
- ци, си, цзи.

6. Російські літери «е, ю, я», коли вони вживаються після приголосного, не мають напівголосного елемента [i]. У китайській мові напівголосний елемент повинен бути збережений, інакше спотворюється вимова китайських слів.

7. За нормами російської вимови приголосні «т, д» перед «і, е, ю, я» є м'якими з дуже слабким свистячим фарикатом. Така вимова китайських [d] і [t] неможлива, так як повністю спотворюється значення слів.

8. Позначення напівголосної [u] на початку складу літерою «в» не дає правильного уявлення про характер артикуляції цього звуку.

9. Повне виключення напівголосних [u] перед голосним «о» не відповідає реальній вимові.

10. Відсутність придихання в російській мові робить парні приголосні «б-п, д-т, г-к» важкими на слух для китайців, так як китайською мовою «б, д, г» напівдзвінки або слабкі глухі приголосні.

11. У багатьох випадках межа складу межа нічим не позначена, наприклад : шуан, туань, юе, сюе, тощо.

12. Неузгодженість в написанні голосного «у» після «х» з подальшим «й», (хуй, хой, хуей), викликає немилозвучність в російській мові, що аж ніяк не сприяє однаковості в транскрибуванні.

Незважаючи на ряд недоліків, традиційна російська транскрипція задовільна для використання в російській мові. Російська транскрипція китайських слів, як і будь-яка транскрипція, умовна. Однак слід розуміти, що дана система транскрипції відображає лише стандартну мовну норму - путунхуа. [28].

3.3 Система Кірносової

У 2009 році система Палладія була адаптована до української абетки Надією Кірносовою.

Зміни до традиційної російської транскрипції, запропоновані Кірносовою з огляду на різницю між російською та українською абетками:

- Китайський приголосний звук «g» транскрибується як українське «г».
- Китайське «уі» передається літерою «ї».
- Китайське «і» після приголосного транскрибується як українське «и» (у складах сі, чі, гі, ші, сі, згі, зі) або «і» (в інших випадках).
- У тих складах, де приголосна в китайській мові не пом'якшується перед «і» використовується апостроф (наприклад, д'я, б'є, м'є тощо).
- Апостроф може вживатися як засіб розділу складів. Наприклад, якщо при транскрипції двох сусідніх складів одного слова останній закінчується на «-н», а наступний починається на голосну, то на стику ставиться апостроф: 长安 Чан'ань, 朋友 пен'ю (у російській мові - твердий знак).
- Перекладені на українську китайські імена та прізвища варто відмінювати за нормами української мови: жіночі прізвища залишати без змін, а чоловічі - відмінювати [27].

3.4 Переклад китайських антропонімів на основі публіцистичних матеріалів

Перед аналізом перекладу антропонімів важливо також здійснити структурний аналіз за безпосередніми показниками, що допоможе краще зрозуміти будову китайських антропонімів.

Отже, спочатку ми розділили наймення на дві групи: жіночі та чоловічі. До чоловічих увійшли:

张骞 - Чжан Цянь

助理兼 - Чжу Ліцзянь

张文康 - Чжан Венькан

杜环 - Ду Хуань

郑和 - Чжен Хе

杜伟 - Ду Вей

谭武军 - Тан (Тань) Уцзюнь

朱丹 - Чжу Дан

邵恩 - Ень Шао

孙壮志 - Сунь Чжуанчжі

李克强 - Лі Кецянь

何立峰 - Хе Ліфен

张德江 - Чжан Децзян

马凯 - Ма Кай

王毅 - Ван І

Жіночих імен нам зустрілося набагато менше. До них увійшли лише :

阿朵 - А До

张艳波 - Чжан Яньбо

За китайською антропонімічною традицією повні наймення мають сталу структуру: спочатку завжди стоїть прізвище, після нього – ім'я. Суто китайські прізвища обмежуються 100 найменнями, проте крім них також часто зустрічаються запозичені прізвища, що не входять до переліку суто китайських. Визначивши належність або неналежність прізвищ до переліку ста прізвищ, ми можемо припустити походження прізвищ: вважається, що 100 прізвищ походять з Байцзясіна. тоді як не включені у нього прізвища можуть мати інші джерела.

Крім цього у китайському антропонімічному середовищі важливу роль відіграє гарне звучання та поєднання ієрогліфів, та їх значення.

阿朵 - А До

阿 – прізвище, 朵 – ім'я. 朵 не входить до переліку суто китайських прізвищ, тому його можна вважати запозиченим. 朵 може перекладатися як «квітка». Для китайської антропонімії взагалі традиційно називати дівчат словам на позначення чогось ніжнього, тендітного, дівочого. 阿 у свою чергу перекладається як «пагорб, схил», з чого можна припустити що прізвище виникло від ландшафтних особливостей місця проживання.

张艳波 – Чжан Яньбо

张 – одне з найбільш розповсюджених суто китайських прізвищ, 艳波 – двоскладове ім'я, у якому «艳» означає «гарний, вишуканий, прекрасний», а «波» - хвиля. Повністю ім'я можна перекласти як «прекрасна хвиля», що повністю відповідає китайській традиції дівочого найменування.

张骞 - Чжан Цянь

Чоловіче наймення складається з прізвища -张, та імені - 骞. 张 входить до «Сто прізвищ», тому вважається суто китайським прізвищем. 骞 перекладається як «кляча, поганий кінь», або «наносити урон, літати». Важко визначити оригінальне значення імені китайського дипломата та дослідника, проте с огляду на те що господар імені народився приблизно в X ст. до н.е., коли традиції вибору імені були дуже важливими, можна зробити припущення, що Чжан Цянь народився кволим.

助理兼 - Чжу Ліцзянь

助- прізвище, 理兼 – ім'я. 助 не входить до переліку суто китайських імен та є мало розповсюдженим прізвищем. 助 перекладається як «допомога, помічник» та можна зробити висновок що воно пішло від звичного заняття родових пращурів. 理兼 можна відповідно перекласти як «розумність, справедливість» та «поєднувати». У даному випадку ім'я може мати таке значення як, «той що має справедливість».

张文康 - Чжан Венькан

张 – відоме прізвище, що вже зустрічалося у прикладах вище, 文康 – двоскладове ім'я, у якому 文 означає «письмо, мову, текст», а 康 – «мир, спокій, благополуччя»

杜环 - Ду Хуань

Прізвище 杜 входить до переліку ста китайських прізвищ, а ім'я 环 можна перекласти як «кільце». Проте 环 має інше переносне значення – ланка ланцюга. важлива частина чогось.

郑和 - Чжен Хе

郑 – прізвище, 和 – ім'я. 郑 не входить до переліку суто китайських прізвищ. Виходячи з того, що у Китаї багата кількість прізвищ походить від назв місцевості проживання роду. Можна припустити що прізвище виникло від ранньої назви княжества Чжен (郑县). 和 має значення «мир, мирний, спокійний».

杜伟 - Ду Вей

Прізвище杜 вже зустрічалося вище. Воно належить до римованої збірки Байцзясін. 伟 перекладається як «великий, грандіозний». Це одне з перших досліджуваних нами прізвищ, що чудово відображає традицію чоловічого наймення у Китаї, коли чоловікам вибирали мужні імена для майбутніх звершень.

谭武军 - Тан Уцзюнь

谭 – прізвище. 武军 – двоскладове ім'я. Прізвище谭 (кит. традиційний запис 譚) входить до переліку 100 суто китайських імен. Ім'я 武军 має значення «грізні війська», у яких 武 – воїн, 军 – армія. Дане ім'я також можна вважати похідним від стародавньої антропонімічної традиції.

朱丹 - Чжу Дан

Прізвище 朱 входить до переліку 100 суто китайських імен. Ім'я 丹 має значення «чесний, відданий», з чого можна зробити припущення що воно надане за бажаними якостями особи.

邵恩 - Ень Шао

邵 – прізвище, 恩 – ім'я. 邵 входить до 100 прізвищ. 恩 перекладається як «доброта, любов, милість», з чого можна припустити що воно бере початок з бажаної якості характеру особи. Важливо відмітити що в українських перекладах ім'я подається за зворотною від традиційної схемою ім'я – прізвище.

孙壮志 - Сунь Чжуанчжі

Прізвище 孙 входить до переліку ста китайських прізвищ. Двокомпонентне ім'я 壮志 у свою чергу перекладається як «непохитна воля». Як у вже згаданих прикладах, дане ім'я чудово відображає китайську традицію вибору значень ієрогліфів для чоловічого наймення.

李克强 - Лі Кецянь

李 – прізвище, 克強 – ім'я. 李 входить у трійку найбільш розповсюджених та вживаних прізвищ зі списку ста власне китайських прізвищ. Ім'я 克強 має сталий переклад, що означає «перемогти сильного».

何立峰 - Хе Ліфен

Прізвище 何 входить до переліку ста китайських прізвищ. У свою чергу двоскладове ім'я 立峰 дослівно перекладається «стояти на гірській вершині», з чого можна зробити припущення, що воно вибране як побажання майбутніх звершень та перемог.

张德江 - Чжан Децзян

张 – відоме прізвище, що вже зустрічалося у прикладах вище, 德江 – ім'я. Дане ім'я можна перекласти як «ріка добродієвності». Крім цього однакову назву має повіт Децзян, тому також можливе наймення за географічною назвою, що характерно для деяких імен китайської антропонімічної традиції.

马凯 - Ма Кай

马 – прізвище, 凯 – ім'я. Прізвище 马 належить до римованої збірки Байцзясін. 凯 перекладається як «тріумфальна пісня». Як у вже згаданих прикладах, дане ім'я чудово відображає китайську традицію вибору значень ієрогліфів для чоловічого наймення з побажанням майбутніх перемог.

王毅 - Ван І

王 входить у трійку найбільш розповсюджених та вживаних прізвищ зі списку ста власне китайських прізвищ. Ім'я 毅 перекладається як «рішучий». З цього можна дійти висновку що ім'я традиційно вибране як бажана риса характеру особистості.

Деякі власні імена зі згаданих антропонімів мають двокомпонентну структуру (див. таблицю).

Таблиця 3.4.1

Антропонім з однокомпонентним ім'ям	Антропонім з двокомпонентним ім'ям
杜环 - Ду Хуань	孙壮志 - Сунь Чжуанчжі
郑和 - Чжен Хе	李克强 - <i>Лі Кецянь</i>
杜伟 - Ду Вей	何立峰 - Хе Ліфен
邵恩 - Ень Шао	张德江 - Чжан Децзян
马凯 - Ма Кай	谭武军 - Тан (Тань) Уцзюнь
王毅 - Ван І	张艳波 - Чжан Яньбо
阿朵 - А До	张骞 - Чжан Цянь
朱丹 - Чжу Дан	助理兼 - Чжу Ліцзянь
	张文康 - Чжан Венькан

З таблиці видно, що співвідношення антропонімів з однокомпонентними та двокомпонентними іменами приблизно рівне. Трикомпонентні повні імена в нашому дослідженні не зустрічалися. також усі антропоніми з дослідження мають однокомпонентне прізвище, що підтверджує велику розповсюдженість саме односкладових прізвищ у китайській мові.

3.4.1 Аналіз перекладу антропонімів у китайському публіцистичному дискурсі

Для кращого розуміння особливості перекладів антропонімів у китайсько-українському публіцистичному дискурсі, потрібно детально дослідити окремо кожне виділене ім'я або антропонімічну сполуку, та, за можливістю, визначити їх переклад у різних реченнях та у різних текстах.

З самого виокремлення України від ССР та приблизно до 2009 року основною моделлю транскрибування на українську мову слугувала таблиця Палладія. З 2009 року з'явився її український варіант – таблиця Кірносової. І хоча вони доволі схожі, проте у перекладах досі інколи можна зустріти російськомовний транскрипційний переклад. Тому у дослідженні перекладу антропонімів важливо також дослідити різницю у перекладах з таблицею Палладія, якщо вона присутня.

У тексті ім'я «张骞» - Чжан Цянь повністю транскрибується. Як в українській системі Кірносової, так і у російській системі Палладія ім'я транскрибується однаково. У оригінальному китайському тексті зустрічається «著名的张骞» [108], що дослівно перекладається як «відомий Чжан Цянь», тоді як в українському перекладі з'являється уточнювальна частина «відомий китайський мандрівник і дипломат Чжан Цянь» [98]. Ця перекладацька трансформація, на наш погляд, використана для уточнення значення антропоніма, так як звичайний пересічний читач може не знати про стародавнього китайського мандрівника. Додавання у даному випадку допомагає ідентифікувати особу, що стоїть за даним антропонімом, так покращити розуміння смислу речення.

«杜环» повністю транскрибується на українську мову як Ду Хуань. Переклад однаковий як для українського, так і для російського варіанті. У тексті поряд з антропонімом стоїть слово «行家», що можна було б назвати апелятивною частиною антропонімічного найменування. Проте у реченні поряд з «Ду Хуань» стоять також інші імена відомих мандрівників, що також були професіоналами своєї справи. Тому «行家» у даному випадку доцільніше вважати збірним прикметником до усіх інших антропонімів у реченні [98, 108].

«郑和» - Чжен Хе при перекладі повністю транскрибується. Можливі відмінності української та російської транскрипції також відсутні. Як частина речення антропонім «郑和» відноситься до мішаного типу, тобто окрім власне антропоніму присутня апелятивна форма, як допоміжний засіб ідентифікації: «

航海家郑和» [108], що у тексті перекладу подається за допомогою мішаного типу перекладу «мореплавець Чжен Хе» [98]. Той самий мішаний антропонім також зустрічається у інших публіцистичних виданнях, як наприклад «航海家郑和首次下西洋» [103] з Офіційного веб-порталу центрального уряду Китаю, або «中国古代航海家-郑和» [112] з Cinnet (China Institute of Navigation). Проте жодна з цих статей не перекладена на українську.

Китайське повне ім'я «张文康» - Чжан Венькан повністю транскрибується на українську мову за допомогою системи Кірнсової. Так само транскрибуються «助理兼» - Чжу Ліцзянь, та «贾铁松» - Цзя Тесун. Усі ці три приклади зустрічаються водному реченні та поряд з ними стоять слова на позначення посад згаданих особистостей:

«世界中医药联合会丝绸之路城市联盟名誉主席、前卫生部长张文康» [115] – «почесний Голова асоціації китайської традиційної медицини Союзу міст Шовкового шляху, экс-міністр охорони здоров'я КНР Чжан Венькан» [101].;

«中国国际青年交流中心主任助理兼»[115] – «директор Китайського-міжнародного центру взаємодії молоді Чжу Ліцзянь»[101];

«“一带一路”事业部部长贾铁松»[115] – «Голова департаменту «Один пояс, один шлях» Цзя Тесун» [101].

Якщо розглядати такі сполуки з точки зору посади людини, як наприклад «万老师», то тоді їх можна вважати змішаними антропонімами з складної апелятивною часткою. А такому випадку вони перекладаються за допомогою калькування, тобто дослівного перекладу власне посади особи, та транскрибування особистого ім'я особи.

Антропонім «杜伟» повністю транскрибується на українську мову як «Ду Вей». Проте у текстах наявні певні варіанти перекладу цього антропоніма, коли він використовується разом з апелятивною часткою.

У текстах мішаний антропонім має вигляд «大使杜伟» [105], інколи також зустрічається зміна порядку слів «杜伟大使», що не впливає на переклад. У перекладах зустрічається як чисто калькований переклад «Посол Ду Вей» [96], так і переклад з додаванням уточнювального слова «Пан посол Ду Вей» [101]. На наш погляд дане додавання використовується з огляну на китайську модель спілкування, у якій до старших або поважних осіб часто додають «пан» або «пані».

«中国驻乌克兰大使杜伟» [103] - «Надзвичайний та Повноважний посол КНР в Україні» [101] або «Посол КНР в Україні Ду Вей» [100], також являє собою приклад змішаного антропонімічно - апелятивного найменування. У першому випадку при перекладі використовується лексичне додавання для позначення повної назви посади.

Крім цього у перекладі тексту «“一带一路”中国乌克兰文化交流周在基辅隆重开幕», фрагмент «杜伟大使首先致辞» [103] перекладач виразив як «Посол КНР в Україні перший виступив з промовою» [100]. У цьому прикладі відбулося вилучення власне антропонімічного наймення, та заміна його на більш уточнену назву посади посла Ду Вейя. На нашу думку дана перекладацька трансформація була використана перекладачем для уникнення тавтології та стилістичного покращення тексту.

Крім антропоніму «杜伟» у статтях також інколи зустрічається чисто апелятивне позначення пана Посла – «他» [109]. У тексті воно представлене займенником та перекладається дослівно. І хоча апелятивний антропонім не називає ім'я, воно зустрічається у тексті раніше, тому читач чудово розуміє про кого саме говориться у реченні.

Ім'я «张艳波» - Чжан Яньбо перекладається способом транскрибування. У тексті воно використовується разом з часткою «女士» - «张艳波女士» [114], та перекладається як «пані Чжан Яньбо» [89]. Важливо відмітити, що у подібних випадках у китайській мові можливе різна позиція слів у подібних словосполученнях: 张艳波女士 може зустрічатися поряд з 女士张艳波 на

рівних правах. Проте при українському перекладі важливо дотримуватись чіткого порядку слів: існування такого варіанту як «Чжан Яньбо пані» неможливе.

Приклад з статті «驻乌克兰大使杜伟应邀访问日托米尔州» зустрічалися вже вище, при аналізі перекладів наймення посла Ду Вея. У цій же статті згадується журналіст на ім'я «谭武军» [116]. При перекладі дане ім'я також повністю транскрибується а українську мову – «Тан Уцзюнь» [92]. Даний переклад цікавий тим, що перший ієрогліф «谭» транскрибується як «tán». Як за системою Палладія, так і за системою Кірносогою даний склад повинен транскрибуватися як «Тань». Тому на наш погляд правильнішим був би переклад Тань Уцзюнь.

«记者谭武军» [116] - журналіст Тан Уцзюнь. У мішаному антропонімі, як в уже згаданих випадках, відбувається транскрибування та калькування.

Ім'я «朱丹» повністю транскрибується на українську мову. Проте, як у вже згаданому випадку, ієрогліф на позначення прізвища – «丹», у пінїні транскрибується як «dān». За таблицею Кірносогою даний скла транскрибується як «Дань». Тому правильним перекладом ім'я скрипача 朱丹 повинно бути «Чжу Дань». На відміну від минулого випадку, правильність перекладу можна перевірити. Чжу дань – відомий скрипач, що приїздив до України у 2017 році. З нагоди цього у різних публіцистичних виданнях вийшли статті, у яких згадується його ім'я. Відповідно до цих статей правильним та пізнаваним є варіант «Джу Дань».

У тексті також зустрічається мішана форма «提琴家朱丹» [113]. що перекладається як «скрипаль Джу Дан» [89]. Також зустрічається більш розширена версія даного мішаного антропоніму: «著名小提琴家朱丹» [113] - «відомий скрипаль Джу Дан» [89].

Крім цього у тексті також зустрічається словосполучення «朱丹先生首次访问了乌克兰» [113], що перекладене як «знаменитий скрипаль вперше

відвідав Україну» [89]. Тобто виходить що антропонім «朱丹先生», що в оригіналі являє собою мішаний тип та повинен перекладатися калькуванням та транскрибуванням, перекладається як «знаменитий скрипаль». Тобто відбувається повна заміна слів без втрати основного смислового навантаження антропоніма у реченні. На нашу думку дана перекладацька трансформація використовується для покращення стилістики тексту та уникнення тавтології.

Зустрічається також займенник «他» у вигляді власне апелятивного наймення на позначення скрипаля Джу Дана. У цьому випадку він перекладається дослівно.

Антропонім «邵恩» перекладається як Ень Шао. [113] Такий самий переклад зустрічається у багатьох інших українських та російських виданнях, він доволі відомий та пізнаваний. Проте якщо придивитися уважніше до оригінального китайського імені диригента виходить що Шао «邵» – прізвище, а Ень «恩» – ім'я. За правилами китайської антропонімії повні китайські імена мають сталу структуру: прізвище - ім'я.

Зустрічається також мішаний антропонім «杰出的指挥员邵恩» [113], що перекладений як «Видатний диригент Ень Шао» [89].

«孙壮志» - Сунь Чжуанчжі повністю транскрибується з китайської мови на українську. Воно однакове як для українського, так і для китайського перекладу. Так само перекладається й жіноче ім'я «阿朵» - А До.

Антропоніми на позначення політичних діячів Китаю зазвичай мають стале унормоване транскрибування. Як приклад, «李克强» - Лі Кецянь повністю перекладається за системою Кірносової. Так само транскрибуються: «何立峰» - Хе Ліфен, «张德江» - Чжан Децзян, «马凯» - Ма Кай, «王毅» - Ван І. У досліджених нами текстах дані імена зустрічаються лише як власне антропоніми. Лише Лі Кецянь зустрічається з іменниковою сполукою, що позначає його посаду: «国务院总理李克强» [112], що перекладається як «Прем'єр Держради КНР Лі Кецянь» [90].

Для кращого розуміння варто систематизувати матеріал та розділити його за способами перекладу.

Власне ім'я людини, без будь-яких пов'язаних з ним іменних сполук при перекладі транслітерується на українську за допомогою системи Кірнсової. Антропоніми та їх переклади, що відтворюються за допомогою транскрибування систематизовано у таблиці.

Таблиця 3.4.1.1

№	Китайський антропонім	Переклад на українську	Спосіб перекладу
1	张骞	Чжан Цянь	Транскрибування
2	助理兼	Чжу Ліцзянь	Транскрибування
3	张文康	Чжан Венькан	Транскрибування
4	杜环	Ду Хуань	Транскрибування
5	郑和	Чжен Хе	Транскрибування
6	杜伟	Ду Вей	Транскрибування
7	张艳波	Чжан Яньбо	Транскрибування
8	谭武军	Тан (Тань) Уцзюнь	Транскрибування
9	朱丹	Чжу Дан (Дань)	Транскрибування
10	邵恩	Ень Шао	Транскрибування
11	孙壮志	Сунь Чжуанчжі	Транскрибування
12	阿朵	А До	Транскрибування
13	李克强	Лі Кецянь	Транскрибування
14	何立峰	Хе Ліфен	Транскрибування
15	张德江	Чжан Децзян	Транскрибування
16	马凯	Ма Кай	Транскрибування

17	王毅	Ван І	Транскрибування
----	----	-------	-----------------

Якщо у тексті зустрічається мішана апелятивно-антропонімія структура, у якій антропонім складається з власне імені та апелятивної структури, то тоді він перекладається змішаний способом. Тобто апелятивна частка, зазвичай на позначення посади або будь-якого іншого слова, що може позначати власне антропонім, перекладається дослівно. Власне ім'я людини у даному випадку транслітерується. Антропоніми та їх переклади, що відтворюються за допомогою змішаного типу перекладу подано у таблиці.

Таблиця 3.4.1.2

№	Китайський антропонім	Переклад на українську	Спосіб перекладу
1	世界中医药联合会丝绸之路城市联盟名誉主席、前卫生部长张文康	почесний Голова асоціації китайської традиційної медицини Союзу міст Шовкового шляху, екс-міністр охорони здоров'я КНР Чжан Венькан	Змішаний тип перекладу
2	中国国际青年交流中心主任助理兼	директор Китайського-міжнародного центру взаємодії молоді Чжу Ліцзянь;	Змішаний тип перекладу
3	“一带一路” 事业部部长贾铁松	Голова департаменту «Один пояс, один шлях» Цзя Тесун	Змішаний тип перекладу
4	航海家郑和	мореплавець Чжен Хе	Змішаний тип перекладу
5	大使杜伟	Посол Ду Вей	Змішаний тип

			перекладу
	(著名)小提琴家朱丹	(відомий) скрипаль Джу Дан	Змішаний тип перекладу
	杰出的指挥员邵恩	Видатний диригент Ень шао	Змішаний тип перекладу
6	张艳波女士	пані Чжан Яньбо	Змішаний тип перекладу
7	国务院总理李克强	Прем'єр Держради КНР Лі Кецянь	Змішаний тип перекладу
8	中国驻乌克兰大使杜伟	Посол КНР в Україні (пан) Ду Вей	Змішаний тип перекладу
9	记者谭武军	журналіст Тан Уцзюнь	Змішаний тип перекладу

Крім цього у різних статтях можливе використання чисто апелятивних антропонімів - слів, що не являються власним іменем особи, проте також називають її. Зазвичай апелятивними частками виступають іменники або займенники. У нашому випадку антропоніми, в китайському оригіналі яких наявне власне ім'я, яке опускається при перекладі, також відносяться до апелятивних антропонімів. Антропоніми та їх переклади, що відтворюються за допомогою калькування та\або лексичної перекладацької трансформації наведені у таблиці.

Таблиця 3.4.1.3

№	Китайський антропонім	Переклад на українську	Спосіб перекладу
1	杜伟大使	Посол КНР в Україні	Калькування з лексичною трансформацією
2	朱丹先生	знаменитий скрипаль	Лексична трансформація
3	他 (朱丹)	Він	Калькування
4	他 (杜伟)	Він	Калькування

Висновки до Розділу III

Отже, при перекладі потрібно враховувати особливості мови, з якої або на яку здійснюється переклад. Система передачі антропонімів з китайської мови на українську здебільшого здійснюється за допомогою транскрибування, або транскрипції. Транскрипція власних імен на українську мову здійснюється за допомогою системи Кірносової. Проте система Кірносової відносно молода, тому у більш давніх перекладах, приблизно до 2009 року, для транскрипції використовувалася система Палладія. Хоча у більшості випадків система Палладія мало відрізняється від системи Кірносової, не враховуючі буквени російсько українські відповідники «ы – и», «и – і», «э – е» та «е – є».

Якщо китайський антропонім являє собою мішане апелятивно-антропонімійне найменування, то у таких випадках застосовується змішаний тип перекладу - калькування та транскрипція. При перекладі важливо враховувати апелятивну частку. зазвичай вона складається з іменних сполук та іменників, на позначення займаної посади чи роді занять, та іменників чи займенників з огляду на рід особи : пан, пані. У апелятивні частки зазвичай стоять після прізвища та ім'я, проте зустрічаються варіанти розташування

апелятивів перед власним іменем. На перекладі така зміна розташування не відзначається.

У публіцистичних текстах також зустрічаються власне апелятивні антропоніми, які позначають особу, не називаючи її за іменем. зазвичай вони представлені у вигляді займенників та перекладаються способом калькування. До апелятивних антропонімів також можна віднести власні іменні сполуки при перекладі яких використовувались певні лексичні перекладацькі трансформації з повним усуненням власного імені особи.

Аналіз структури власне антропонімів без їх можливих апелятивних частинок показав що за китайською антропонімічною традицією повні наймення мають сталу структуру: спочатку завжди стоїть прізвище, після нього – ім'я. Суто китайські прізвища обмежуються 100 найменнями, проте крім них також часто зустрічаються запозичені прізвища, що не входять до переліку суто китайських. Визначивши належність або неналежність прізвищ до переліку ста прізвищ, можна припустити походження прізвищ: вважається, що 100 прізвищ походять з Байцзясіна. тоді як не включені у нього прізвища можуть мати інші джерела.

Китайські імена людей у свою чергу зазвичай спираються на стародавні китайські традиції. Жіночі імена склалися з ієрогліфів на позначення ніжних, гармонійних рис особистості та понять. Чоловічі імен у свою чергу містили як помітно мужні войовничі слова, так і висвітлювали можливе побажання батьків певних рис особистості та майбутніх перемог.

ВИСНОВОК

Отже, сучасна антропонімія є частиною великої лінгвістичної науки ономастики. У свою чергу ономастика вивчає власні імена а назви, їх функціонування та будову, основні закономірності їх утворення, зміни та розвитку.

До практичних завдань антропонімії належить кодифікація імен і прізвищ, унормування правил передачі іншомовних власних назв власне в українській мові, а також відтворення українських антропонімів засобами іноземних мов, як власне і китайської.

Антропоніми через свій зв'язок з культурою та історію відображають особливий етнічний колорит кожного народу, що називають національно-культурним компонентом слова.

У китайській мові антропонім - це найменування людини, що допомагає ідентифікувати особу та містить етнокультурні відомості про етапи розвитку особистості. Сучасна система китайських антропонімів походить від давньої національної культури.

Найдавніші китайські наймення походили від тотемів та міфологічних персонажів, яким поклонялися предки, наприклад: Лун (дракон), Чжу (свиня), Ян (баран). Також існували прізвища, до складу яких входив ієрогліф на позначення жіночого роду. З розвитком історії та культури виникали племінні прізвища, яке було обов'язкове для всіх родичів в одному племені.

У дослідженні виокремлено два основних типи власних китайських імен:

1) Прізвища (姓-сін) - односкладові та двоскладові. У сучасних китайців в основному односкладові прізвища. Вони зазвичай стоять на першому місці перед особовим ім'ям, другим ім'ям, зменшувальним ім'ям, прізвищем, псевдонімом тощо.

2) Особисті імена (名-мін). Китайські імена в основному двоскладові, рідше - односкладові.

Крім цього китайська антропонімія включає: прізвиська (号), які людині найчастіше надавали оточуючі, керуючись певними рисами характеру або особливостями зовнішності; літературний псевдонім (笔名), творчий псевдонім (艺号), що обирався особисто відомими діячами літератури та мистецтва.

У свою чергу особисте китайське ім'я могло мати декілька варіантів, що виникали на певному етапі життя людини: дитяче ім'я (小名) - неофіційні імена дітей, що використовуються тільки в колі сім'ї; учнівське ім'я (学名), яке давалося батьком або вчителем в той момент, коли дитина починала вчитися в домашній або громадській школі. Буддійські імена давалися наставником у вірі після прийняття постригу і відходу зі світу, самостійно придумувати його було заборонено статутом.

Імена китайських імператорів являють собою особливий вид китайської антропонімії. Вживання їх у письмовому та усному мовленні каралося законом, тому особливої популярності здобули так звані імператорські псевдоніми, що мали декілька різних видів: девіз років правління (年号) - так називається період правління того чи іншого імператора (зазвичай девіз років правління складався з трьох або чотирьох компонентів), храмове ім'я (庙号) - це одне з посмертних імен, яке могло надаватися лише померлому імператору, з урахуванням приналежності до того чи іншого храму.

Посмертні імена (谥号) давали відповідно до оцінки життєвого шляху після смерті, і, на відміну від храмових імен, посмертні імена могли мати як шляхетні особи, яким воно надавалося імператорами, так і звичайні люди, які могли мати родинні посмертні імена. Посмертні імена вибирали з урахуванням життєвих заслуг людини.

При записі повного офіційного особистого імені людини в Китаї на першому місці стоїть спадкове, а за ним особисте ім'я. В наш час число ієрогліфічних компонентів китайського імені може варіюватися в такий спосіб:

1. два компонента, де перший позначає прізвище, а другий - ім'я;
2. три компонента, в яких перший - прізвище, два останніх - ім'я;

3. чотири компонента, два перших з яких - прізвище, а два останніх - ім'я.

При перекладі антропонімів потрібно враховувати особливості мови перекладу. Китайська мова - одна з особливих мов світу, написання слів якої передається шляхом особливих символів - ієрогліфів. Система передачі антропонімів з китайської мови на українську переважно базується на транскрибуванні, або транскрипції. Лише у деяких випадках застосовується змішаний тип перекладу - калькування, тобто дослівний переклад, та транскрипція. Такий вид перекладу часто зустрічається при перекладі імен імператорів чи відомих людей, у власних назвах яких використовуються позначення титулів.

Система передачі антропонімів з китайської мови на українську у свою чергу здебільшого здійснюється за допомогою транскрибування, або транскрипції. Транскрипція власних імен на українську мову здійснюється за допомогою системи Кірносової.

Якщо китайський антропонім являє собою мішане апелятивно-антропонімійне найменування, то у таких випадках застосовується змішаний тип перекладу - калькування та транскрипція. При перекладі важливо враховувати апелятивну частку. Зазвичай вона складається з іменних сполук та іменників, на позначення займаної посади чи роді занять, та іменників чи займенників з огляду на рід особи: пан, пані. Апелятивні частки зазвичай стоять після прізвища та ім'я, проте зустрічаються варіанти розташування апелятивів перед власним іменем. На перекладі така зміна розташування не відзначається.

У публіцистичних текстах також зустрічаються власне апелятивні антропоніми, які позначають особу, не називаючи її за іменем. зазвичай вони представлені у вигляді займенників та перекладаються способом калькування. До апелятивних антропонімів також можна віднести власні іменні сполуки при перекладі яких використовувались певні лексичні перекладацькі трансформації з повним усуненням власного імені особи.

Аналіз структури власне антропонімів без їх можливих апелятивних частинок показав що за китайською антропонімічною традицією повні наймення мають сталу структуру: спочатку завжди стоїть прізвище, після нього – ім'я. Суто китайські прізвища обмежуються 100 найменнями, проте крім них також часто зустрічаються запозичені прізвища, що не входять до переліку суто китайських. Визначивши належність або неналежність прізвищ до переліку ста прізвищ, можна припустити походження прізвищ: вважається, що 100 прізвищ походять з Байцзясіна. тоді як не включені у нього прізвища можуть мати інші джерела.

Китайські імена людей у свою чергу зазвичай спираються на стародавні китайські традиції. Жіночі імена склалися з ієрогліфів на позначення ніжних, гармонійних рис особистості та понять. Чоловічі імена у свою чергу містили як помітно мужні войовничі слова, так і висвітлювали можливе побажання батьків певних рис особистості та майбутніх перемог.

АНОТАЦІЯ

摘要

发言题目：中国新闻语篇中的翻译地名问题

作者：Hladchenko Iryna Vladimirovna

论文共91页，包含3个部分，3个表格和参考文献列表中的85个来源以及32个说明性来源

人类学是工作的对象，是汉语-乌克兰语翻译中的世界国家图景的民族文
化成分。

主题标题：汉乌克兰翻译中翻译的语言符号学特征，难解性和复制人类
专有技术的技巧。

这项工作的目的是研究在汉语-乌克兰语翻译中，作为世界汉语的重要组
成部分的地名复制的特征。

引言定义了工作的主要目的和目标，并指定了研究的主题和对象。第1节
涵盖了地名学的概念，并确定了乌克兰地名学传统的特征。第二节介绍了中文
人类称呼语的结构和特点。第三部分探讨汉，乌，乌汉翻译方法，并分析翻译
著名中国报纸实例的方法和技术。

研究结果的实用价值在于对汉乌克兰专有名称翻译方法进行研究和分类
。

在翻译人名时，必须考虑翻译语言的特征。转录了从中国到乌克兰的地
名转换系统。仅在某些情况下才应用混合类型的翻译-计算。使用Kirnosova系
系统将专有名称翻译成乌克兰语。

如果中文人名是称谓语和人名的混合名称，则在这种情况下，将使用混
合类型的翻译-计算和转录。翻译时，重要的是要考虑上诉份额。上诉部分通
常由姓名和姓氏给出。

在非小说类书籍中，也有适当的称谓人类称谓词，用以表示一个人而没
有用名字来命名。它们通常以代词的形式出现，并通过计算的方式进行翻译。

称谓语的人名也可以归因于专有名词，在翻译中使用了某些词汇翻译转换而完全消除了自己的名字。

对没有其可能的称谓词的地名结构进行的分析表明，根据中国的地名传统，全名具有稳定的结构：首先，总是第一个名字，然后是第一个名字。

中国人的名字通常是基于中国古代传统。女性名字由象形文字组成，以指示柔和的人格特质。男性名字既包含勇敢的好战词，也包含某些个性特征和未来胜利的父母的愿望。

关键词：同名，人类学，人类学，专有名称，个人名称，科举名称，新闻话语，翻译，音译。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – URL: <http://sum.in.ua/>
2. Алексеєва О. М. Зіставний аналіз антропонімічних систем України і США в генеалогічному, типологічному і лінгвокультурологічному аспектах / О. М. Алексеєва // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. - 2015. - Вип. 59. - С. 18-22
3. Антропонім // Літературознавча енциклопедія / автор-укладач Юрій Ковалів. - Т. 1. - К. : Видавничий центр «Академія», 2007. - С. 81.
4. Белей Л. Природа особових імен та їх відтворення засобами чужої мови / Л. Белей // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. - 2016. - Вип. 21. - С. 198-202.
5. Белецкий А. А. Лексикология и теория языкознания : (ономастика) / А. А. Белецкий. – Киев: Изд-во Киев. ун-та, 1972. – 209 с. Бережна М.В. Тринадцять етапів перекладу власних назв та імен / М. В. Бережна // Вісник СумДУ. Філологія / М.В. Бережна. – 2007. – № 1. – С. 62–67
6. Вербич С. Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект / С. Вербич // Вісник Національної академії наук України. - 2008. - № 5. - С. 54-60.
7. Воронич Г. Прізвища (прізвищеві назви) похідні від назв народів: формування й кодифікація / Г. Воронич // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні: Зб. наук. ст. - 2013. - Вип. 22, ч. 2. - С. 203-211. - Бібліогр.: 11 назв. - укр.
8. Глущенко В. А. Лінгвістичний метод і його структура / В. А. Глущенко // Мовознавство. - 2010. - № 6. - С. 32-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MoZn_2010_6_5
9. Го Минкунь. Исследования семейной организации языка китайцев / Минкунь Го. - Токио, 1962. - 136 с

10. Грошко Т. В. Дискурс у лінгвістичній парадигмі: жанрова класифікація (банківський, публіцистичний та художній дискурси) / Т. В. Грошко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. - 2012. - Вип. 29
11. Денисюк В. В. Антропоніми в українській історіографічній традиції другої половини XVII – XVIII ст.: Монографія. – К.: Міленіум, 2006. – 203 с.
12. Дзира Я.І. Антропоніміка [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 1: А-В / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2003. - 688 с.: іл.. - Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Antroponimika>
13. Дзира Я.І. Ономастика [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2010. - 728 с.: іл.. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Onomastyka>
14. Дутка О. Омонімія в колі сучасних наукових проблем / О. Дутка // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. - 2014. - Вип. 19. - С. 36-40.
15. Железняк І. М. Антропонім // Українська мова : енциклопедія. - К. : Українська енциклопедія, 2000. - С. 29 -30.
16. Железняк І. М. Псевдонім // Українська мова : енциклопедія. - К. : Українська енциклопедія, 2000. - . 501.
17. Завьялова Т.Г. Имя в китайской литературе: Учебное пособие / Т.Г.Завьялова/ Новосибирськ - 2013
18. Загорійчук А., Орловська О. Методи лінгвістичних досліджень [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://intkonf.org/zagoriychuk-a-kpn-orlovska-ov-metodi-lingvistichnihdoslidzhen>
19. Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна-Китай: діалог культур» та Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції сходознавства» (19 квітня 2018, м. Полтава-Старобільськ) / за заг. ред. Н.В. Федічевої; Держ. закл. «Луган. нац. ун-

т імені Тараса Шевченка». - Вип. 1. - Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018. – 337 с.

20. Зубко А. Українська ономастика: здобутки і проблеми / А. Зубко // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - 2007.

21. Ім'я громадянина // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. - Т. 2 : Д - Й. - 744 с

22. Історичне джерелознавство: Підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Авт.: Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко, Б. І. Корольов, М. Г. Палієнко; Гол. ред. С. В. Головка. - К.: Либідь, 2002. – 488 с.

23. Калашник Л. С. Особливості антропонімічної картини сучасної китайської мови / Л. С. Калашник // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. - 2015. - Вип. 39. - С. 122-127.

24. Керста Р. Й. Українська антропонімія XVI століття. Чоловічі іменування. - К., 1984.

25. Кирилюк О.Л. Кіноніми Кіровоградщини: особливості вибору кличок та способи їх творення / О.Л. Кирилюк // Ономастичні науки. - 2006. - № 1. - С. 46-49. - Бібліогр.: 9 назв. - укр.

26. Китайско-русский словарь: в 2 т. / ред. Палладия, П. С. Попова. - Пекин: Тун-Вэн-Гуань, 1888.

27. Кірносорова Н.А. Засади транскрибування китайської лексики українською мовою / Н.А Кірносорова // Сходознавство. - 2009. - № 45-46. - С. 38-57.

28. Концевич Л.Р. Китайские имена собственные и термины в русском тексте / Концевич Л.Р. –М. : Знание, 2002. – 207 с.

29. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. - К.: Видавничий центр - Академія, 2002. - 367 с.

30. Кравченко Л. О. Українська ономастика: антропоніміка: навч. посіб. / Л. О. Кравченко. - К. : Знання, 2014. - 240 с.
31. Кракалия Л. В. Антропонимия Советской Буковины : автореф. дис. канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Кракалия. - Черновцы, 1974. – 36 с.
32. Крюков М. В. Китайские фамилии: как и когда они возникли / М. В. Крюков - М. : Наука, 1971. - 164 с.
33. Крюков М.В., Решетов А.М. Системы личных имён у народов мира/ М.В. Крюков, А.М. Решетов М. - Наука, 1989. - С. 164-170.
34. Кузнецова, М. А., Колотило, Д. С. До проблеми перекладу реалій у художньому тексті. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету/ Кузнецова, М. А., Колотило, Д. С. - 2016, С. 92–94
35. Левченко С. П., Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Словник власних імен людей. К., 1976;
36. Личные имена в прошлом, настоящем, будущем: Проблемы антропонимики: Сб. статей / Отв. ред. В. А. Никонов; Институт этнографии имени Н. Н. Миклухо-Маклая АН СССР. - М.: Наука, 1970. - 344 с
37. Лінгвістичний статус етнонімів: типологічні паралелі // Нова філологія. Збірник наукових праць. - Запоріжжя: ЗНУ, 2010. - № 40. - С. 197 – 204.
38. Масенко Л. Т. Антропоніміка // Енциклопедія сучасної України / Національна академія наук України, Наукове товариство імені Шевченка, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. — Ред. І. М. Дзюба, А. І. Жуковський та ін. - К. : [б. в.], 2001. - Т. 1: А. - 825 с. - с. 602.
39. Мацаев С. А., Орлов В. Г. Пособие по транскрипции и правописанию китайских слов/ С. А Мацаев., В. Г Орлов - М., 1966.
40. Миропольский Я. А Инструкция по русской передаче географических названий Китая / Я. А. Миропольский; Ред. Г. Е. Тихонова. - М.: Наука, 1983. — 132 с
41. Мифы народов мира. Энциклопедия в 2-х т. М., 1991. Т. 1. С. 449

42. Навчальний посібник «Основи двостороннього перекладу: китайська, українська, російська мови» для студентів начальних курсів напряму підготовки «Філологія» 6.020303. - Одеса: ПНПУ, 2013 рік. - 153 с.
43. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Випуск 39. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. - 336 с.
44. Несина І. Китайське прізвище як важливий елемент культури Китаю / І. Несина // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та література. - 2013. - Вип. 1. - С. 22-24.
45. Олійник Т.С. Семантичні та функціональні характеристики символічних власних імен в сучасній англійській мові: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2001. - 21 с.
46. Павликівська Н. М. Українська псевдонімія ХХ століття : автореф. дис. на здобуття ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.01. - українська мова / Н. М. Павликівська. - К., 2010. - 36 с.
47. Падалка Р. М. Антропоніми роману «Сірій» А. Федя / Р. М. Падалка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. - 2014. - Вип. 43. - С. 229-231
48. Панцьо С. Є. Антропонімія Лемківщини. - Тернопіль, 1995.
49. Педан М. С. Особливості перекладу власних назв у художніх творах [Електронний ресурс] / М. С. Педан // Web-ресурс науково-практичних конференцій. – Режим доступу: http://confcontact.com/2013_04_17/25_Pedan.htm
50. Пеліна О. В. Особливості перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук : 10.02.16 - перекладознавство / О. В. Пеліна; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. - Одеса, 2014. - 20 с.
51. Попова А. В. Нікнейм як основний засіб самопрезентації віртуальної особистості в інтернет-комунікації: семантична природа та класифікація (на матеріалі української мови) / А. В. Попова // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. - 2017. - Вип. 33-34. - С. 49-58.

52. Прізвисько // Мала філологічна енциклопедія / укладачі: Олександр Скопненко, Тетяна Цимбалюк. — Київ : Довіра, 2007. - 478 с.
53. Прізвище // Юридична енциклопедія: [у 6 т.] /ред. кол. Ю.С.Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] - К.: Українська енциклопедія ім.М.П.Бажана, 2003. - Т.5: П - С.- 736 с.
54. Прізвище // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. - Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. - Буенос-Айрес, 1963. - Т. 6, кн. XII : Літери По - Риз. - С. 1503-1504
55. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. К., 1966;
56. Робустова В.В. Антропонимическое прозвище в современном коммуникативном пространстве/ В.В. Робустова. Вестник московского университета. - 2008. - № 1. - С.120-130.
57. Сингаївська Г. В. Власне ім'я в лексико-семантичній системі мови / Г. В. Сингаївська // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. - 2013. - Вип. 24. - С. 365-373.
58. Скрипник Л.Г. Дзятківська Н.П. Власні імена людей : [словник-довідник]. [3-изд.] – К. : Наукова думка, 2005. – 334 с
59. Словник української мови: в 11 томах. - Том 8, 1977. - С. 373.
60. Суперанская О.В. Общая теория имени собственного /А.В. Суперанская / Отв. ред. А.А. Реформатский. - Изд. 3-е, испр. - М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. - 368 с.
61. Сучасна українська літературна мова: навч, посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ та ін.; за ред. С. О. Карамана. - К.: Літера ЛТД, 2011. - 560 с.
62. Ташицкий В. Место ономастики среди других гуманитарных наук / В. Ташицкий./ Вопросы языкознания. - 1961 - № 2. - С. 3
63. Термины и понятия лингвистики: Синтаксис. Словарь-справочник Т.В. Жеребило / 2011 год.
64. Тимонина А. Ю. Национально-культурный компонент как составляющая значения слов-символов (на материале украинских растительных

символов) / А. Ю. Тимонина - Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 2015.

65. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: Монографія. - Хмельницький: Авіст, 2008. - 550 с.

66. Уривалкін О.М. Історичне краєзнавство. Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] – К.: КНТ, 2006. – 296 с.

67. Федоренко С.В. Англомовний публіцистичний дискурс як соціокультурологічний лінгвістичний феномен сучасного комунікативного простору в перекладацькому аспекті / С.В. Федоренко, Т.І. Станішевська // Молодий вчений. - 2015. - №1 (16). - С. 194-196.

68. Хрипко С. А. Духовні акценти культури ім'янаречення: етногенез імен та давній український іменослов // Науковий часопис НПУ ім. М.Драгоманова. Серія №7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: Зб. Наукових праць. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. - № 32 (45). - С. 10-18.

69. Худаш М. Л. До питання класифікації українських прізвищевих назв XIV–XVIII ст. // З історії української лексикології. – К.: Наукова думка, 1980. – С. 96–160. 144.

70. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. – К.: Наукова думка, 1977. – 236 с.

71. Худаш М. Л. Украинская антропонимия XIV - начала XIX вв. (мужские наименования): Автореф. дисс. д-ра филол. наук. - Ужгород, 1980. - 45 с. 148.

72. Худаш М. Л. Українські козацькі особові назви (композиції і словосполучення) середини XVII ст. // Дослідження і матеріали з української мови. – Т. VI. – К.: Наукова думка, 1964. – С. 146–157.

73. Чепурна З. В. Власна назва як складник німецького ономастичного лексикону / З. В. Чепурна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. - 2017. - Вип. 31(2). - С. 128-130.

74. Чучка П. П. Андронім // Українська мова : енциклопедія. - К. : Українська енциклопедія, 2000. - ISBN 966-7492-07-9. - С. 26.
75. Чучка П. П. Прізвисько // Українська мова : енциклопедія. - К. : Українська енциклопедія, 2000. - С. 494.
76. Чучка П. П. Розвиток імен і прізвищ. В кн.: ІУМ. Лексика і фразеологія. К., 1983.
77. Юань Кэ. Чжунго шэньхуа гуши цыдянь (Словарь китайских мифов и преданий). Шанхай, 1985,
78. Conference Proceedings of the II International Scientific Internet-Conference Modern Problems of Improve Living Standards in a Globalized World (December 8, 2017, Opole – Berdyansk – Tbilisi – Slovyansk – Kropyvnytsky), 2017; ISBN 978-83- 62683-68-0 (Electronic edition); pp.499, illus., tabs., bibls.
79. 小出文彦：《三國志人物事典》，霹靂新潮社 出版，2006.
80. 籍秀琴：《姓氏·名字·称谓》，中国历史文化知识丛书，大象出版社，1997年
81. 袁义达中华姓氏大辞典. -北京：教育科学出版社, 1996. – 1215 页
82. 袁义达中国姓氏. - 上海：华东师范大学出版社, 2002. – 560页
83. 袁义达中国姓氏. - 上海：华东师范大学出版社, 2002. – 566页.
84. 袁义达中国姓氏统计. - 北京：华夏姓氏源流研究中心, 2006. – 56 页
85. 許哲明，王明志。〈外國地名譯寫作法之探究〉。《編譯論叢》。第一卷，第一期。國立編譯館，2008年9月，第148頁。

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Виступ Надзвичайного та Повноважного Посла Китайської Народної Республіки в Україні Ду Вея на Прийомі з нагоди 68-ї річниці утворення КНР// Україна - Китай. - 2017. - №3(9). С. 26
2. Віденський бал: зірка української опери заспіває з австрійським тенором [Електронний ресурс] //Укрінформ. – 2017. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2312767-videnskij-bal-zirka-ukrainskoi-operi-zaspivae-z-avstrijskim-tenorom.html>
3. Віталій Кличко відкрив Віденський бал, який відбувся в столичній мерії [Електронний ресурс] // КМДА Офіційний інтернет-портал. – 2017. Режим доступу: <https://old.kyivcity.gov.ua/news/55619.html>
4. Вітальне слово надзвичайного та повноважного Посла КНР в Україні Ду Вея// Україна - Китай. - 2018. - №13. С. 9
5. Далекий Китай стає ближче. У компанії Брендберг впевнені, що мультикультурні і ділові проекти зближують, усувають будь які бар'єри//Україна - Китай. - 2017. - №2(8). С. 94-95
6. Лі Кецянь зустрівся з віце-президентом Д. Мабузою [Електронний ресурс] //CRI online- 2019. Режим доступу: <http://ukrainian.cri.cn/841/2019/10/30/2s66642.htm>
7. Надзвичайний та повноважний посол КНР в Україна Ду Вей відповідає на запитання журналістів щодо тижня українсько-китайського культурного обміну і форуму «Один пояс, один шлях»//Україна - Китай. - 2017. - №2(8). С. 61-66
8. Надзвичайний та повноважний посол КНР в Україні Ду Вей був запрошений був запрошений відвідати Житомирську область //Україна – Китай. – 2017. - №2(8). С. 85
9. Офіційні вітання //Україна - Китай. - 2017. - №1(7). С. 4-18
10. Посол КНР в Україні Ду Вей відвідав «Радісне Свято Весни» в Києві // Україна – Китай. - 2018. - №5(11). С. 2

11. Промова Посла КНР в Україні пана Ду Вея на церемонії відкриття Тижня китайсько українського культурного обміну Один пояс, один шлях //Україна – Китай. – 2017. - №2(8). С. 5-10
12. Промова посла КНР в Україні пана Ду Вея на церемонії відкриття тижня Китайсько-українського культурного обміну «Один пояс, один шлях» //Україна – Китай. – 2017. - №2(8). С. 57
13. Промова прем'єр-міністра КНР Лі Кецяна на церемонії відкриття 11-го форуму «Літній Давос» // Україна - Китай. - 2017. - №3(9). С. 17-22
14. Сі Цзіньпін. Голова Китайської Народної Республіки. Побудуємо разом «Один пояс, один шлях» //Україна - Китай. - 2017. - №2(8). С. 5-10
15. Спрощення шляхів взаємодії між Китаєм і країнами Євразії в рамках «Поясу і Шляху» // Україна – Китай. - 2018. - №13. С. 20-23
16. У Києві відбулося урочисте відкриття Тижня китайсько українського культурного обміну «Один пояс, один шлях» // Україна – Китай.- 2017. - №2(8). С. 53
17. У Києві пройшов перший китайсько-український молодіжний форму «Один пояс, один шлях: від Янцзи до Дніпра». //Україна - Китай. - 2017. - №2(8). С. 56
18. «一带一路»框架下中国与欧亚国家的便利化建设与乌克兰的特殊作用//乌克兰-中国. – 2018. - №13. С. 24-25
19. «一带一路»中国乌克兰文化交流周在基辅隆重开幕// 乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 52
20. 7月11日：航海家郑和首次下西洋 [Електронний ресурс] //中央政府门户网站. – 2006 –新华社. Режим доступу: http://www.gov.cn/lssdjt/content_332437.htm
21. 中国驻乌克兰大使杜伟 在“一带一路”中乌文化交流周开幕式上的致辞//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 54
22. 中国驻乌克兰特命全权大使杜伟在国庆68周年招待会 «和平与友好» 中乌艺术家绘画作品展上的致辞//乌克兰-中国. – 2017. - №3(9). С. 27

23. 在第十一届夏季达沃斯论坛开幕式上的致辞//乌克兰-中国. – 2017. - №3(9). С. 23-25
24. 携手推«一带一路»设//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 2-4
25. 杜伟大使在首届中乌«一带一路» 融汇长江与第聂伯青年论坛上的致辞//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 57
26. 杜伟大使就中乌文化交流周和北京 «一带一路»高峰论坛举行新闻发布会//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 58-60
27. 杜伟大使致 “一带一路” 乌中战略伙伴关系论坛的贺信//乌克兰-中国. – 2018. - №13. С. 8
28. 王静、吕腾龙. 李克强会见南非副总统马布扎[Электронный ресурс] //人民网—人民日报 - 2019. Режим доступа: <http://cpc.people.com.cn/n1/2019/1030/c64094-31427265.html>
29. 遥远的中国越来越近 «布兰德贝格»(Brandberg) 公司相信, 多元文化和务实合作能够拉近各方的距离, 消除沟通的障碍//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 93
30. 首届中乌“一带一路”融汇长江与第聂伯青年论坛在基辅举行//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 56
31. 驻乌克兰大使杜伟出席基辅2018年«欢乐春节»歌舞晚会//乌克兰-中国. – 2018. - №35(11). С. 3
32. 驻乌克兰大使杜伟应邀访问日托米尔州//乌克兰-中国. – 2017. - №2(8). С. 84